

15844

15845

15846

15847

29.99

21.35

1056

No. 89

plenty

Printed in Turkey

25

891.99

7-35

ՄԵՐՈՒԺԱՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

47

ՔՐԻԶԱՆԹԵՄ

2003

1908

3511

6898-57

Հարգելի Թանգարան
~~Ստանկո~~
Շաքարյան

ՔՐԻՋԱՆԹԷՄ

ՆՈՅՆ ՀԵՂԻՆԱԿԵՆ

Ա.Արշակունի	(Բանաստեղծություններ)	1904	Գին 5 Դր.
Պատրանի Ծաղիկներ	»	1908	» 5 »

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵԼԻՔ ԳԻՐՔԵՐ

Փաստաբանին Տղան (Վեպ)

Բանաստեղծին Սիրքը (Բանաստեղծություններ)

Մենք եւ Ա.Արշակունի (Գրական Ուսումնասիրություններ)

Գաղափարներ եւ Զգայություններ

معارف نظارت جلیله سنک فی ۳ ايلول سنه ۲۲۳ تاریخلو
و ۱۸۷/۲۷۹۸ نومرولو رخصتنامه سیله طبع اولمشدر.

891.99

7 - 35

ՄԵՐՈՒԺԱՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՔՐԻԶԱՆԹԷՄ

Յ. ԱԼՓԻԱՐԻՆ ՆԱՄԱԿՈՎԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԶԱՐԿԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐ. Յ. ԱՍՏՏՈՒՐԵԱՆ

—
1908

Q216

39

Մեծ վիճերովս պզտիկ երգեր կը շինեմ, ինչպէս քսած է Հայնէ: Վայրկեանական սպաւորութիւններու սակ գրուած են բանաստեղծութիւններս: Անոնցմէ շատերը, սակայն, այնչափ ուժգնապէս զգացած են, որչափ երկրորդ մաս մը՝ արուեստը արուեստին համար գրած: Տարօրինակը հոն է որ՝ տարի մը վերջը թուրքին վրայ **ապրած** կամ **երեւակայած** զգայութիւններս է՛ն իսկ կը շփոթեմ իրարու հետ շատ անգամ: Բանաստեղծութեան գիրք մը՝ վէպ չէ՛ բնաւ. իրարու պատշաճող, զիրար լրացնող ոտանաւորներու հաւաքածոյ մը կրնայ ձանձրալի ըլլալ: Ամէն մէկ ղերթուած իր մասնաւոր նպատակը, վերջաւորութիւնը, իմաստը ունենալու է: Բանաստեղծական գիրք մը դասելու համար ղերթուածները անջատօրէն ուսումնասիրելու է, իրենց պռանձնակի բնութեանը մէջ:

Մ. Պ.

«Մեծ վիշտերովս պզտիկ երգեր շինեցի եւ այս երգերս կ'ուզեմ ձեր անունին նուիրել», կը գրէր ինծի:

Ինծի համար շատ փաղարուշ կը գտնեմ ձեր այդ մտադրութիւնը եւ այս առթիւ ձեր ցոյց տուած բարեկամութեան համար խորապէս շնորհակալ եմ:

Յիմար ետսսիրութեամբ մը կ'երեւակայէի թէ օրին մէկը պիտի գտնուէին բարեկամներ որ ծագիկի պատկերներ դրկել պիտի ուզէին դագաղիս. բայց երբեք միտքէս չէր անցներ թէ՛ բանաստեղծութիւններու փունջ մը նուիրող մը պիտի ըլլար ինծի կենդանութեանս:

Եթէ ոչ անմահութեան՝ բայց գոնէ չմոռցուելու հաճոյքին համար կու տար ինծի, զոր շատ անուշ կը գտնեմ:

Եղածիկ վրայ խնդացող, — ինչպէս որ եմ, — եւ **չեղածիկ** վրայ լացող, — ինչպէս կ'ըլլան բոլոր բանաստեղծները, — շատեր պիտի մտածեն թէ՛ զիրքի մը կողքին վրայ զիտեղուած ձեր եւ իմ անունը շատ չեն յարմարիր իրարու:

Եւ իրաւունք՝ պիտի ունենան, որովհետեւ շատ կը տարբերինք իրարմէ:

Դուք, սիրելի՛ պուէս, կ'ուզէք որ **Կից** ըսուած արարածը ամպերու վրայ բարձրացած ըլլայ. ես կը փափարիմ որ սաւաններու մէջ ընկողմանած ըլլայ ան: — Դուք՝ **Ծաղիկը** ոտանաւորներու մէջ կը դնէք. ես՝ լամբակիս կ'անցընեմ: **Ջեզի** համար **Գեկտար** գերբնային, զգլխիչ ըմպելի մըն է. ինծի համար յիսուննոց սպասուհի մը՝ որ մեր լամբերը կը լուայ: Դուք՝ աղջիկները հրեշտակներու կը նմանցընէք եւ կը ժպտիք. ես կու լամ ամէն անգամ ու կը մտածեմ թէ էրիկին խաբող կիները՝ աղջիկներ եղած են ժամանակին եւ *ainsi de suite*.

Ուրիշ զլիաւոր տարբերութիւն մըն ալ եթէ կայ իմ եւ ձեր մէջը, ան ալ ~~այն է~~ թէ, դուք՝ ազնիւ բանաստեղծ:

կ'ընէք չէք ըներ , երկու ծայրը իրարու կը բերէք , քան
մը՝ որ կեանքիս մէջ չեմ կրցած ընել :

Ընթերցողները սակայն շուտ պիտի մոռնան այս անպատե-
հուծիւնը , որովհետեւ ձեր հասորին առաջին երեսը միայն
իմ անունովս պղծուած պիտի ըլլայ , իսկ մնացած բոլոր
էջերը ձեր հոգիովը օծուած :

Վերջացնելէ առաջ, սիրելի Պարսամեան, կը մաղթեմ որ՝
ձեր առաջիկայ հասորը փոխանակ մեծ վիշտերով չինուած
պզտիկ երգեր պարունակելու , պզտիկ իրականութիւններէ
ներշնչուած՝ մեծ երգերով լեցուն ըլլայ :

Յ. Ա. ՓԻՍԷ

Իզմիր , ¹⁷/₃₀ Յուլիս 1906

ՔՐԻԶԱՆԹԷՄ

ԳՐԿԱԽԱՌՆՈՒՄ

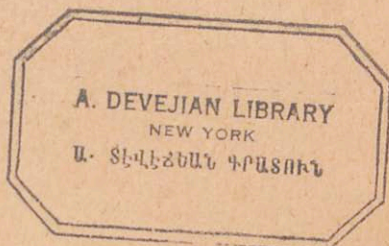
. . . Ու իրանիդ շքեղանքին առջեւ հակ ,
Այսպէս անշարժ մընայի ես տնիւրուով .
Դլուխս յենած՝ պարանոցիդ ըսպիտակ
Անոր թաւշոտ հեշտութիւնը ծրծկելով :

Աչքերդ հուրեր ներարկէին մարմինիս ,
Ու կուրծքերուդ պարոյթին տակ բղղայի ,
Սիրտիդ դեռ թարմ բարտխումը անձկալից ,
Յափշտակուած՝ ձիւն ուսերէդ հոլանի :

Ձեռքերս մէջքիդ շուրջը ուժգին դալարած
Սարսուռայի հրայրքներուս բոցերէն ,
Երազողի խոնջէնքներէս օղայած ,
Բոլորովին ըսթափելով յամբօրէն :

Տեսնողները մեզ արձան մը կարծէին ,
Գրկախառն , խօլ տարփանքներնուս խաղալիք .
Դուն՝ սիրայոյզ համբոյրներուս մեղի հուրին ,
Ես՝ հրատենդ հեշտանքներովդ դարձդարձիկ :

1903

ԱՂՋԿԱՆ ՄԸ

Նըկարչին պէս՝ որ գեղանի ու աղուոր ,
 Կնոջ մը դէմ՝ նըստած՝ խորունկ կ'երագէ ,
 Ես ալ մաքուր սիրերգներով բեհեզէ ,
 Հրապոյրներդ կը տարփողեմ՝ ամէն օր :

Միտքէդ երբեք կ'անցընե՞ս որ կը սիրեմ
 Անձէդ ծորող բոլոր հմայքը սիրուն ,
 Թէ մաղերուդ խելայեղիչ սեւերուն
 Բունն կարօտը կը քաշեմ ես հեռուէն :

Զրե՛ս բնաւ թէ աչքերդ զիս կը կարթեն ,
 Երազանքէս չեմ արթնցած տակաւին ,
 Յոյսերս հիմա ըսպասելէն կը ցուին ,
 Ինչպէս քեզի խոստովանած եմ արդէն :

Դրգոտ մարմնիդ նուրը գիծերուն աղամոզ ,
 Ու բսւմ'երուդ գինովցընող կորուծեան
 Հեշտութենէն հըրապարուած մի՛ միայն ,
 Կը սիրե՞րգեմ՝ նըկարչին պէս երազող :

Եւ մատներուս հըպումներովը գինով ,
 Էութիւնըդ կը զննեմ ես կուրօրէն ,
 Կը կարծե՞ս որ ժպիտներդ զիս կ'օրօրեն ,
 Եթերային աղջկան մը սիրայրքով :

Աղուո՛ր աղջիկ , երբ կը դիտեմ քեզ լըռին ,
 Մոլուցքի սին թարթափներէս՝ վիրաւոր ,
 Բանաստեղծի պէս կը սիրեմ իրաւ որ ,
 Տիպա՛րս ես դուն , լոկ այսօրուան պաշտելին :

ԿԱՆԱՐԴՈՒՂԻՆ

I.

Ձէի ճանչնար, կը սիրէի զայն. — ա՛յսքան.
Իր մէջ կինը գտած էի թոււաւոր,
Գեղակերտ, նուրբ, տարփատենչիկ, ձեւաւոր,
Միշտ փայփայուած կինը անհոգ, մոգական:

Երբե՛ք այսքան մոլեգնօրէն, փրփրուն,
Ոչ մէկ էակ զիս հրապուրած, գերած էր.
Երջանկութիւն, յոյս ու թովանք, երաղներ,
Վէնիւսին պէս կը շնորհէր ամէնուն:

Ինծի՛ խոստում, ուրիշներուն ալ՝ երկինք.
Մէկուն՝ համբոյր, չորրորդի մը՝ հեշտութիւն,
Ամէնքնիս ալ սյգ էակով օրօրուն՝
Սիրահարի դալկոտ կեանք մը կ'ապրէինք:

Եւ երբ սիրել ըսկսայ զայն, հոգեցունց,
Խենդ թափով մը, մտածումներս ստուեցան.
Երանութեան պիտի տանիմ, ըսաւ ան,
Ու զիս կիրքին բաւիղներուն մէջ մտցուց:

II.

Հեշտատարած, հրապուրիչ, ծուօրէն,
Վառարանին քովն ընկողմնած էր հեռուն,
Մերթ ընցերուն կը նայէր ան երազուն,
Ու մերթ ինծի՛ ծիծաղելով հեռուէն:

— « Դուք ամէնքդ ալ կը նըմանիք սա բոցին ,
« Հուրէն կ'այրիք , ու հովէն ալ կը մարիք ,
« Փոփոխամիտ , աննրպատակ , դարձդարձիկ... »
Բնաւ յանկարծ , ձայնով մը ջինջ , ցնծագին :

Հոմն իր լեզուն կու գար անդուլ կը քսէր
Ապակիին՝ որ թրջած էր ջուրերէն .
Շունը պառկած , գորգին վրայ մեղմօրէն ,
Տիրուհիին կը նայէր յար անտարբեր :

Վստահ՝ թէ ան միշտ կը հեգնէր , կը խաղար ,
Իր մարմինին մոգուծիւնովն անպատում ,
Կը մոռածեմ՝ թէ ես ինչ^օւ այդ պահուն ,
Զկրցայ զայն արհամարհել տիրաբար :

ԿՆՈՋ ՄԸ

Ձե՛մ՝ նախանձիր անոնցմէ՝ որոնք քեզմէ կը դիւթուին ,
 Իբրեւ կամշոտ վայելող կը ներեմ ես ամէնուն ,
 Ու չուզեցի կասկածիլ նոյն իսկ միւս վայրկեանին ,
 Երբ իրանիդ քով կանգնած՝ տարփո՛տ Նինէթ , դողդոջուն ,
 Թարմ՝ հեշտանքը մարմինիդ կը ծըծէի առանձին :

Ձե՛մ՝ նախանձիր անոնցմէ, որոնք քեզի փայլ կու տան ,
 Ոչ շունչդ բլլալ կ'ուզեմ ես, ո՛չ ալ յակինթ մը փարփաւ,
 Քու մատներէդ կամ՝ բերնէդ չը զատուելով յաւիտեան :
 Ու բազուկիդ մեղկութեան հուրքը թէեւ չեմ զգար ,
 Հեշտովարակ հոգիիս աննիւթացում կը տենչամ :

Ա՛հ , տուր ինծի , պաշտելի՛ս , ինչ որ պէտք է ինծի տո՛ւր ,
 Հիւլէացուր տենչերուս , երազներուս ոսկեհիւս
 Ամբողջութիւնը համակ , հրալքներու անձնատուր ,
 Քեզ կը յիշեմ այս պահուս , վաղը երբոր բաժնուիս
 Պիտի մոռնամ ամէն բան , շնորհներդ իսկ բնատուր :

Ա՛հ , տա՛ւր ինծի , սիրելի՛ս , դուն որ երէկ յուլաբար
 Նայիլ , գգուել , համբուրել սորվեցուցիր ամէնուն ,
 Դուն որ գիտես պաշտուիլ ու կախարդել տիրաւոր ,
 Բսէ՛ ինծի թէ ո՞ւր է այն աշխարհը մոյրուն ,
 Ուր քեզի պէս անխրոսով՝ մէկուն չըլլամ սիրահար :

Հ Ի Ա Յ Ր Ք

Ես ի՞նչ բնեմ՝ այս տարտամ
Զդպրագուսպ սէրն աննիւթ .
Շողարձակումն աչքերուդ ,
Քու համբոյրիդ կը տենչամ .

Դեռ չը բացուած վարդերու
Թարմութիւնըդ դեռահաս ,
Ինչո՞ւ արդեօք կը վախնաս
Իմ նայուածքիս պարզելու :

Ձէ՛ , մի՛ փախչիր . թաւարծի
Թուչունի սիրտ ունիմ ես ,
Եկո՛ւր բսեմ՝ թէ ի՞նչպէս ,
Քեզ օրերով սիրեցի :

Ձգէ նայի՛մ աչքերուդ ,
Ես համբոյրիդ կը տենչամ .
Քիչ մը հրալք դիր տարտամ
Պաշտումիդ մէջն այս աննիւթ :

ՀԱՆԳՐՈՒԱՆՍ

Ամէն բանէ զրկուած՝ նոյնիսկ կեանքի հաճոյքէն ,
 Կը [Թափառիմ՝ մեկուսի ,
 Եկո՛ւր քովըս , որպէս զի գիրկըդ ինկած մեղօրէն ,
 Զաւր հեծքերս լամ քեզի :

Վայելելու բաղձանքիս արամութիւնովն առլըցուն ,
 Ինչ բնելըս չեմ գիտեր ,
 Թերեւս պահ մը մոռցրնես, ծարաւն՝ անուշ իղձերուն
 Նայուածքներովդ ոսկեյես :

Աչքերս գոցե՛ մաղբերովդ, ա՛լ չը տեսնեմ բնութեան
 Վերազարթնումն հեշտալի ,
 Ամէն ծաղիկ Լը բացուի , մինչդեռ հողիս յաւիտեան
 Նոյն ցաւերէն կը հալի :

Կռքծքիդ յատակ, դաշնաւոր համերգութի՛ւնն ունկնդրեմ ,
 Ու ձեռքերուդ փափկասուն
 Թաւիշն ըզգամ գգուանոյշ, ճակտիս վրոյ տխրագէմ ,
 Գիրկընդխառնման ոյդ պահուն :

Կուգեմ գիտնալ թէ ո՛րով մարդ կը մոռնայ ամէն բան,
 Դրգանքիդ մէջ սիրայդ ,
 Ըզձանքներուդ մէջ կեանքոս , տեսնեմ պիտի ալ ըզգամ
 Զանձութիւնը ապրելուս :

1904

6898-57

Ի ՂԶԵՐՈՒՍ Ի ՂԶԸ

Խորհրդափակ լուռ թիւն մը պաշտումի ,
 Մեկըմէկէ բաժնեց մեզ ,
 Այնքան օրեր տառապեցանք քով քովի
 Ինչպէս անշուշտ կը յիշես :

Օրեր եղան ուր նախանձէս ու սէրէն ,
 Տրտմութիւնով մահաբեր ,
 Աղութեցի որ տիեզերքն համօրէն ,
 Հետըզհետէ պարպուէր :

Մինակ ըզքե՛զ ընդնշմարել կ'ուզէի
 Քիչ մը անգութ ոյդ իղձով ,
 Ըզգացումի շատրուանին տակ քեզի
 Կարապի պէս օրբելով :

Պարիկներուն անկողին մը անաղարտ
 Շինել տուի ես դիտմամբ ,
 Լալվային տերեւներով նրբաւարտ
 Բեհեզներո՛ւն փափկութեամբ :

Սա երկրային պերճութիւնները քեզի՛ ,
 Քուկին ինչքերդ ըլլային ,
 Ու ոչ մէկը մեզի նայէր , կ'ըսէի ,
 Մեր համբուրած միջոցին :

Վերջին իղձ մը ունիմ՝ հիմակ , որ սակայն
 Կը պաղատիմ , չը մերժես ,
 Մարդու չըսես որ սիրեցի քեզ ոյսքան
 Ամբողջ ուժովս , գաղտնապէս :

Ա Ն Ձ Կ Ո Ւ Յ Ի Ի Ն

Նայուածքներըդ այնքան բոցեղ , սիրարծարծ ,
 Համբոյրներըդ այնքան գգուոտ , հըրակեղ ,
 Շունչըդ ամբողջ բոյրի սրուակ մը անանց ,
 Մարմինդ ամբիծ , այնքան մաքուր է որ ես
 Ձեմ կասկածիր թէ մէկն օր մը վայլեց քեզ :

Հիմակ այսպէս չքնաղութեան արփաւէտ ,
 Կեդրոնացումն ես կանգնագեղ ու սիրուն ,
 Եթէ կիրքի հով մը անցնի քու քովէդ ,
 Կարծես պիտի լուծուիս , հալիս յանկարծ դուն ,
 Նուրը իրանիդ անգայտութեան մէջ փազփուն :

Երբ խորհիմ որ ամէնուն պէս այդ բարձրէն ,
 Օր մըն ալ դուն պիտի իյնաս վերէն վար ,
 Երբ խորհիմ որ մէկէն սիրուած տարփօրէն ,
 Թարմութիւնըդ պիտի ցընդի մեղմարար ,
 Անձկութիւն մը զիս կը լըկէ չարաչար :

Ի Ս Ս Է Ր Ս

Վտանգաւոր , կամշոտ սէր մը փրփրուն ,
 Հատնումի կեանք՝ չը մարելու սահմանուած ,
 Ո՛չ գոհացում , ո՛չ փայփայանք հեշտազգած ,
 Ո՛չ ալ գգուանքն ըզգացի դեռ մատներուն :

Բորբոքում մը հրայքներու անսահման ,
 Միշտ փողփողուն բոց մը անշէջ կարօտի ,
 Ճաճանչ մը նուրբ ու մշտավառ որ կ'այլի ,
 Սէր մը անջիղ , տարակոյսի , վարանման :

Ամբողջ երազ , ամբողջ կասկած ու նախանձ ,
 Զաջորդական արծարծումը կրակին ,
 Ուհանք մը որ միշտ կը յորդի խօլագին ,
 Իսէալի ողջակէզ մը սիրախանձ :

Սիրել չըսուիր , ո՛չ ալ սիրուիլ տենդագին ,
 Նայուածքներն են որ կը գթան իրարու ,
 Թմրեցուցիչ խոնջութիւն մը ջիղերու ,
 Խոստումն վերջ պաղատելով տակաւին :

Ներքնյուզումի տրամուլթիւններ անձկալից ,
 Զոր չես կրնար բացատրել ո՛չ դքի ,
 Պատանքուած արդէն մեռել՝ թաղձանքի ,
 Սիրոյ գաղանիք՝ որուն շիրիմն է հոգիս :

Ա Ն Է Ա Ն Ք

Շո'ւնչ տուր կուրծքիս , շրթունքներովդ սիրակէդ
 Ու նայուածքիս տենդ , փրփուր ,
 Սա բիւերուդ կեանքստ հուրքն ալ , սիրտէս ներս ,
 Երակներուս մէջ լեցուր :

Հագած ճերմակ ըղգեստներդ ձիւնեղէն ,
 Ամպերու պէս վէտվէտուն ,
 Թո'ղ իղձերուս երկինքին շուրջը սփռեն ,
 Շուրջը անոր կողերուն :

Պարուրէ' զիս ամբողջ թափովն ուժերուդ
 Բազուկներուդ մէջն առ զիս ,
 Թո'ղ մարմինիդ ջերմութենէն հրանուտ
 Լուծուիմ , հալիմ , դիցուհիս :

Զեղխութիւն մը գրգանքներու , համբոյրի ,
 Յառումներու հրեղէն ,
 Լանջքիս տակ թող նոր տենչանք մը փրփրի ,
 Քեզ վայլելու հոսյրբէն :

Մագնիսումիդ արբշուութեան տակ , սիրելի'ս ,
 — Այնքան հզօր կը մոգես , —
 Գիրկիդ մէջը թերեւս մեռած գանես զիս ,
 Դեռ չարթնցած՝ երազէս :

Զ Գ Ա Յ Ո Ւ Յ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

Ի՞նչ ընեմ, ըսէ՛, որպէս զի այսքան,
Քովըդ մնալուն իղձով չը հիւծիմ,
Հոգ չէ թէ սակայն, սիրտով մտերիմ,
Լուռ լին այրուցքով ջիղերս գալկանան :

Բառ մը չեմ կրնար մըմնջել գաղանի ,
Ամէն տեղամ որ մինակնիս ըլլանք ,
Դող մը կը պատէ էութիւնս համակ ,
Դող մը տենչանքի ու կարօտութի :

Քեզի դիտելով հառցընելու թոյլ
Տենդը կ'երազեմ, փրփուրէ՛ ծաղիկ ,
Շունչիդ եթ երէն նօսը ու թափանցիկ
Լըլկող սարսուռ մը կը զգամ ես անդուլ :

Տաքութիւնն անուշ մարմինիդ քուկին ,
Խօլ, անբջաղօծ բիրերս կը գոցէ ,
Վրան ցօղելով հեշտանք մը բոցէ ,
Ու թմրիրն անհուն պաշտումի քունին :

Եւ այս ըսլորն ալ, հաւատա՛ խօսքիս ,
Լոկ քեզի համար կ'ըզգամ անձկօրէն ,
Լէյդ հեշտասարսուռ ցնոգքով՝ նորէն
Անծանօթ կիբք մը կը ցնցէ հոգիս :

. . . Ու ներէ՛ ինծի, ես որ մտահոգ՝
Ըզգացումներով կը տանջեմ ըզքեզ ,
Պիտի չզիտնաս երբեք թէ ի՛նչպէս ,
Քեզ ի՛նչ հաւատքով կը պաշտեմ արդեօք . . . :

D U O

Ուռտակներու ծիրանին կ'երփներփուի անդադար ,
Մատներուդ նուրբ գիծերուն հիւսքին վրայ ձիւնեղէն
Ուր յակինթի փաղփեր ալ կը վետովէտին , կը կայթեն ,
Իրարու ցոյք ու երանգ ծրծելով միշտ տենդարար :

Ու մազերուդ բուրմունքին բզգիխանքներն՝ անդադրում ,
Ուռչկով օծուն նայուածքիդ խելայեղիչ թովանքին ,
Եւ շրթունքիդ յորդազեղ արրչուութեանը կը յանգին
Աննիւթ տկան բերկրանքի խայտանքով մէկ անպատում :

Երիզներու ու ճերմակ ժապուէնի խուսափուկ
Այն պերճանքը որով դուն կը պճնուիս , կ'օրորուիս ,
Անըջամոյ մխարովբա կը շփրթեմ , սիրելի'ս ,
Բազուկներուդ գերանուրբ ողորկութեան հետ փափուկ :

Քեզ կատարեալ ընելու բղձանքով մը խօլական ,
Մարմնիդ գիծերն ու բոյրերն կը նոյնանան ճիշտ այսպէս .
Եւ անծանօթ հուրիի հմայք մը չէ , կը տեսնե՞ս ,
Որ ես քեզի հազցուցի ծիրանիի մը նրման :

Վերացումըս մինչեւ հոս չը վերջանար , կ'երկարի' . . .
Երջանկութեան պրկումն է զօր ես կ'զգամ՝ այս պահուն ,
Առաջին մեղկ գգուանքին սարսուռովը դալարուն ,
Նրթունքներուս վրայ դեռ քու համբոյրըդ կը վառի :

Առանց սակայն տրամօրէն հարցընելու թէ ինչո՞ւ
Մինչեւ հիմա զրկեցիր զիս այս մաքուր վայելքէն ,
Անյադ , տարփոտ լրկում մը կը ցնցէ զիս ապաքէն
Տենչասարսուռ հոգիովս զիրկիդ մէջը հալելու :

Ու կը դողամ պարզապէս , երանութեան նեկտորին
 Ըմբռնանումէն փրփրուն . իրանդ հակած իմ վրաս
 Մոգուհիի ցնորիչ ազուոր դերբդ կը խաղաս ,
 Մարմնիդ հուրքը իմինիս փոխանցելով տենդագին :

Կեցի՛ր ասանկ , քրմուհի՛ս , մի հեռանալ ա՛լ քովէս ,
 Զուգերգներու հրաշքքս մեծ զուգերգք կը հիւսուի ,
 Զգայատենչ կուրծքերնուս բարտխումէն մեկուսի ,
 Ունկընդրե՛նք այդ երգին , զ՛րար գրկած ամբողջս...»

1905

Է Գ Ի Ս Է Ր

Երկու հզօր առիւծներ, երկար տառն սիրօրէն
Պէլֆաթի մէջ կ'ապրէին, գառազեղի մէջ երկու.
«Դուքս», «Դքսուհի», — ինչպէս որ կ'անուանուէին շատերէն, —
կը պաշտէին միշտ զիրար. հօգին էին իրարու :

Անցեալ գիշեր, «Դքսուհի»ն ուրիշ վանդակ մը տարին ,
Որովհետեւ իր տեղը Ափրիկէէն եկած՝ մեծ
Երկու ուրիշ առիւծներ պիտի դուռէր : «Դքսուհի»ն
Երբ մեկնեցաւ իր քովէն, «Դուքս»ը բաշէրը ցնցեց :

Հարաւային առիւծին գէմբը երբօր տեսաւ վէս ,
Իսկ «Դքսուհի»ն իր նախկին սիրականը մոռնալով
Սիրաբանել ըսկսաւ : Լ'գի դերն էր որ ոչոպէս
Այլ խաղար ան վտառութեամբ վանդակին մէջ՝ ապահով :

«Դուքս»ը կ'ոռնար յուզումէն : Յետոյ յանկարծ իր քովի
Գառազեղը միացնող պատուարները կտրտեց ,
Գլ դրացի արուն վրայ գալով ուղղակի ,
Մեծ կռիւ մը ըսկսաւ, գազանային, սիրայեղց :

Պայքարէ մը վերջ ուժգին, իր նախանձէն դղրդուած
Հարուածով մը ջախջախեց բաշէղ գլուին ոտիւն,
Յետոյ շիտակ «Տիկին»ին վրայ գալով մայկխանձ
Զանիկա՝ ալ պահէ մը գետին փռեց տենդագին :

Երկուքին ալ յաղթած էր : Գառազեղը գառնալով
Մինչեւ գիշեր մանչեց , ըսել ուզելով կարծես ,
Թէ ի՞նչ շուտով կը մոռնան բոլոր էգերն անգորով ,
Քոր հեշտանքներ ու յոյզեր փնտրուելով միշտ ոչոպէս :

Հ Ի Ա Յ Ի Ք Ի Փ Ր Փ Ո Ւ Ր

Հեշտանքի վառ բորբոքում մը սիրային ,
 Թաւշոտ կիրքի հպանցումները անհուն ,
 Փրփուրի պէս հոգիէս դուրս կը հասին ,
 Այբին նրման ճերմակ , անգայտ ջուրերուն :

Շամլանեայի դաւաթի կը նրմանի ,
 Իր վիժանուտ կոհակներովն անմարմին .
 Ա՛հ , մօտեցո՛ւր շրթունքներըդ ծիրանի ,
 Փրփուրները գէպի գետին կը ծորին . . . :

Բորբոքումին վայրկեա՛նն է սա զխթական ,
 Քիչ մը վերջը ծիր մը փրփուր չի մնայ
 Թերեւս այս խօլ եռացումէն հոգեհմայ :

Տե՛ս , յամբարար կը խաղաղի , կ'իջնայ ան ,
 Կամաց կամաց ձիւնին բուրգը կը հալի ,
 Ա՛հ , մօտեցո՛ւր շրթունքներըդ հեշտայի . . . :

է Լ Ի Զ

Սա ճանփէզի Էմքոմքքիւէն՝ Շօբէնին ,
 Պափին Ֆիւկէն շատ ուտոստուն ու աղուոր ,
 Շամինատի Լա Մ'օրէնաէն խորին
 Զորս ձայներով միւղիք մըն է թեւաւոր :

Անուններուն է'ն թովիչն է , տե'ս . . . էլի'դ . . .
 Անմահութեան խոստում մըն է կարծես ան .
 Թիթեռնիկներ՝ չորս հատ՝ թեւով ոսկերիզ ,
 Որոնք անդուլ հոգիիս շուրջ կը դառնան :

Առաջին գիրն աստուածային շունչն ունի ,
 Տիրոջ համար , ամէն մարդ ալ կ'ըսէ . . . « Ի »ն ,
 Աննիւթացած էութիւն մը պաշտումի ,
 Որուն առջեւ աշխարհն աղագեր կ'աղօթեն :

Երկրորդ գիրով կ'ըսկսին Լաց , Լռութիւն ,
 Լազուարթ ու Լոյս , Լելակ ու Լանջք ձիւնաթղթի :
 Բառեր անգայտ , գաղափարով թրթռուն ,
 Լուսնին ցոլքով շաղւերուած յորդ ու անդոյր :

Երրորդ գիրը իմաստութիւն կը բուրէ .
 Իրանն անոր՝ զոր կը պաշտես մեկուսի ,
 Իղձերն ամբողջ , — պղպղջակներ փրփուրէ , —
 Եւ անթափանց իռիսն իով կ'ըսկսի :

Զմուռս , Զմրութատ ու Զգլխանք և Զանակ ,
 Զգայութեան Զարթնումը պիւրկ՝ քերթողին ,
 Օ՛հ , ամէնքն ալ չորրորդ գիրովը՝ համակ
 Կը կայծկրլտան լոյսերուն պէս կանթեղին :

Ու ճանփեղի Էմբրոմբբիւէն՝ Շօրէնին ,
 Պախին Ֆիւլիէն շատ ուտոտաւուն ու ազուոր
 Շամինաւի Լա Մօրէմաէն խորին ,
 Զորս ձայներով միւղիք մըն է թեւաւոր :

Անուններուն է՛ն թովիչն է , տե՛ս . . . Էլի՛զ . . .
 Անմահութեան խոստում մըն է կարծես ան .
 Թիթեոնիկներ՝ չորս հաստ՝ թեւով ոսկերիզ ,
 Որոնք անդուլ հոգիիս շուրջ կը դառնան :

1906

Ա Ն Ն Ա

Աղուոր անուն մը՝ տա ալ ,
 Որ կը ժըպտի գոհ , հանգարտ ,
 Աննա . . . վէպ մը զոր կարգալ
 Պիտի ուղէր ամէն մարդ :

Դարձուր գիրերն՝ ու նորէն
 Պիտի հծծես դուն . . . Աննա՛ .
 Կայծի խուրձ մը գիւթեղէն
 Որ մութին մէջ կը շողայ :

Հմայքով մը փաթթուած ,
 Բոյլ մըն է ան երազի ,
 Աղբիւր մըն է թափանցանց ,
 Ուրկէ միշտ լոյս կը հոսի :

Ու չապառիր , վերջ չունի ,
 Այդ խնծիղի կեանքը հոծ ,
 Հեաք ալ չի կայ թռչունի , —
 Փետուրներով ոսկեզօծ ,

Որ գայ ծըծէ թարմութեան
 Սարսուռը այդ կանացի .
 Աննա . . . անուն աննրման ,
 Որ լոյսէ լոյս կը յաճի . . .

ՊԱԳՇՈՏ ԵՐԱԶ

Գաղափարներս ինչո՞ւ ըստին ալ արգեօք ,
 Մտածումներս , ա՛խ , ինչո՞ւ կեանք չեն տռներ
 Աշխարհիս մէջ կը տառապի ամէն որ
 Բայց իմին վիշտս անողորք է ու տարրեր :

Համբոյրներուս անշէջ հուրքը ընցատարր ,
 Քու մարմինիդ երակներուն նրբագին
 Սարսուռներու արիւնն ամբողջ պիտի տար ,
 Յիժէ օր մը տեղի տայիր տարփանքին :

Ներքոր գիրկիս մէջ օրօրեմ՝ քեզ պսպէս ,
 Սպընգելով նեկտարը սէր-հեշտանքին ,
 Ալ երբ հագիդ ինծի պատարագ ընես ,

Վիմէռնին խօսքը պիտի կրկնեմ ա՛լ . —

« Արգ արձակեա՛ զԾառայս քո . . . » — հրճուագին՝
 Քեբեւս մեռնիլ պիտի չուզեմ՝ ես գարձեալ . . . :

Դ Ա Գ Ա Ղ Ը

Կ'երթայի ես գլխիկօր՝ անցուդարձով եռուզեռ
 Լայն ճամբայէն. սիրայդդ աչքերուս մէջ կարծես դեռ,
 Տառապանք մը անանուն սիւքի մը պէս կը հեւար,
 Երբոր քովէս դադաղ մը անցուց մէկը յամբարար:

Իր նախնական վիճակին մէջ կ'դտնուէր պարզապէս .
 Թաւիշ չուներ, որպէս զի, կեանք մը անոր տայի ես,
 Ես ինչ գիտնամ, ինչ թաւիշ արդեօք պիտի ընտրէին,
 ձերմա՞կ թէ սեւ: — Բայց խորհիլ ըսկսայ ես արտամղին:

Ո՞վ գիտէ ինչ թարմատի, ինչ հեշտաբաղձ կոյս մը հոն
 Պիտի պառկի, համբոյրին դեռ չբացուած թարմ կսկոն,
 Ամբողջ ամուսնի վարդի, անմեռուկի, — ինչ գիտնամ:
 Կրնար մեռած ըլլալ, չէ՞, երիտասարդ մը անգամ:

Լեզու չունին, որպէս զի, դադաղները խօսակցին .
 Ժրենց կեանքը մո՛ւլթն է լոկ, լռութիւնը օգտին:
 Ու ես դարձեալ խորհեցայ, արդեօք կի՞ն մը մանկամարդ
 Պիտի պառկի չարաշուք ոյդ դադաղին մէջ հանդարտ:

Ծե՞ր մը արդեօք ցաւադար, և կամ փափուկ, գիւթային, —
 Որուն աչքերդ միշտ տենդով, յափշտումով կը նային, —
 Ըզձանքներով փոյփայուած, անդուստպատ ու գրգռ,
 Տարփուհի՞ մը դեղեցիկ պիտի պառկի արդեօք հոգ:

Պադաղը զոր իմ քովէս քիչ մը առաջ անցուցին,
 Ոչինչ կ'ըսէր, վասն զի թաւիշ չուներ նոր կամ հին .
 Ես ինչ գիտնամ, ինչ երանգ պիտի ընտրէին արդեօք
 ձերմա՞կ թէ սեւ: — Սակայն ես բոլորովին մտահոգ՝

Պատրանքներուս քիւրաւոր , երազներուս անկայուն ,
 Գերեզմանը սիրտիս մէջ կը փորէի սոյդ պահուն :
 Եւ գիտէի տակօյն թէ ի՞նչ գոյն թաւիշ ուրուային ,
 Շուրջը սլաքի փակցընեմ տենչանքներուս դադաղին :

ՎՐԴՈՎԱՆՔ

Առաւելան գաղջ արեւէն
Թարմութիւն մը կը ծորի ,
Ու հըմայք մը նըկարէն
Ստուերտիւիս ծործորի :

Առանց տեղէս շարժելու
Կ'ըմբոշինեմ լոյսը փարփառ .
Ու օրհներգներ , ալելու
Միտքէս կ'անցնին յուլարար :

Բնութիւնը կ'ըսկսի
Այգեր հիւսել սատափէ ,
Մինչդեռ հողիս մեկուսի
Իր թերթերը կը թափէ :

Մէկուն համար դարուն է ,
Աշնանամուտ՝ միւսին ,
Արեւն օդը կ'արիւնէ ,
Դրասանդներ կը հիւսուին :

Պարտէզներէն , պահէ պահ ,
Բոյրեր կու գան ցարութեան ,
Ու կը խորհիմ աներկրայ
Թէ ծիւերը կ'արթնան :

Թռչունները սմէնքն ալ
Կը վալսեն խօլ , անմըտած ,
Թաւշափափուկ , ոսկեփայլ
Թիթեռներու միացած :

Զարթօնքը սա բնութեան
 Կը ցնցէ զիս դառնօրէն ,
 Կը խորհիմ թէ անկենդան
 Իրերն անգամ կը կայտուն :

Օ՛հ , չէ՛ , փակեմ սենեակիս
 Պատուհանները բոլոր ,
 Ձեմ ուղեր որ լսեմ՝ զիս
 Հեզնող ձայները մոլոր ,

Որոնք կու գան հեռուէն
 Վրդովել սիրտս յաւիտեան ,
 Մեկուսացուին է նորէն
 Որ երջանիկ կ'ընէ զայն . . .

ՀԱՄԲՈՅՐԻՍ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ

Անցեալ տարի, Ճիշդ այս ատեն շրթունքէդ,
Իմ առաջին համարյուներըս ծըծեցի,
Դրդանք մը ծոյլ, վայրագ, պագշոտ առիւծի
Ուր միայն մեր սիրտն երջանիկ կ'ըլլար գէթ:

Ձեռքիս տենդոտ հպանցումները բոլոր
Գինովի՞ մը նըմանցուցին զիս արգեօք.
Սպասելու ուժը չունի մակն ոք,
Եւ չե՞ս գիտեր որ կը մեռնինք օրէ օր, . . .:

Հիմակ որ ա՛լ հաւքալներուդ օդածին
Ու ձիւնաթղթի փետուրներն իսկ դգուեցի,
Օ՛հ, թող տուր որ համարյուներուս՝ կանացի
Յորելեանը տօնեմ՝ այսօր առանձին:

Թոյլ, երազկոտ վարանումներդ՝ կիրքի,
Մէկիկ մէկիկ կը յիշեմ ես այս պահուս,
Երկիւղը թէ անըջահիւս սէրերնուս
Ամբողջ շէնքը բոլորովին կը կրքի:

Տեղի տալով կը խորհէիր թէ սէրիս
Թափը թերեւս հետըզհետէ նուազի,
Բայց տեսնելով իմ մոլեգնումս յովազի
Շրթունքներդ կարկառեցիր հշտալից:

Ճիշտ այդ օրուան յորելեանն է որ ահա՛՜
Կ'ուզեմ տօնել՝ սննեակիս մէջ միս մինակ
Մօտեցի՛ր որ ըսեմ քեզի թէ հիմակ,
Ա՛լ աւելի կը պաշտեմ քեզ, — հաւատով:

Նայուածքներուդ հուրքը պահ մը ինծի՛ տուր ;
 Որպէս զի կայծն արծարծեմ խօլ տենչանքիս ,
 Ու թեւերուս մեղսակցութեամբը , հոգի՛ս ,
 Մատուցումի թովքին ըլլամ անճնատուր :

Իմ ուղածքս աս չէ՛ , գիտե՛ս , հրայրքի
 Մեծ գեշերը կը ճնշէ զիս տենդարար .
 Սպասե՛լ . — չէ՛ , ալ իրաւ որ չեմ կրնար ,
 Հիմա սիրտս է որ սերիս տեղ կը կըքի :

1906

Ն Ե Ր Դ Ա Շ Ն Ա Կ ՈՒ Թ Ի Ի Ն Ը

Են աղուորն եմ ես գոյութիւններուն ,
Ծագիկը ամբողջ աստուածայնութեան ,
Շունչըս սիւքն է թոյլ , նուրբ ու թրթրուուն ,
Լուսաւորները շուրջըս կը գառնան :

Մարմին չունիմ ես որպէս զի մեռնիմ ,
Հոգիս արեւն է որ կ'այրի հանգարտ ,
Կապոյտ շոգիէ երգնավառ լուրթին ,
Մորթիս փափկութիւնն եմ տուած անգայտ :

Վերջալուսոյին հիւանդ , ոսկեծոր
Մեռնող ծիրերու հոգեվարքը կայ ,
Ուր արիւնս է որ գրած եմ ըստ ,
Դիւթանքի քողը՝ թեւերուս վրայ :

Յետոյ վար կ'իջնեմ վերէն , լեռներէն ,
Բնութեան շքեղ առարկաներուն
Հմայքըս կու տամ ես մտերմօրէն
Սէզին՝ թարմութիւն , ու ջուրին՝ շոգիւն :

Հագագին մէջն իսկ պզտիկ սարեակին
Ջոյնիս շնորհն է որ կ'երեւայ յար ,
Լոյսերու մէջն եմ , անտես՝ բոյց կ'ապրիմ ,
Իմին երազն է թռչիլ սարէ սար :

Սեղմիրանով պիրկ կնոջ հեշտագին ,
Յորդացոյս կուրծքին կորեր կը ստեղծեմ ,
Դաշնութեան դիծը կու տամ սրունքին ,
Ու աչքերուն ալ նետ մը օդածեմ . . .

Երաժշտութի'ւնն եմ' ես բնութեան,
 Բոլոր խաղերը ինձմով կ'երգուին ,
 Համանուագ մը խօլ ու միաձայն ,
 Բանաստեղծութի'ւնն եմ' ես երկինքին :

Ամէն տեղ եմ' ես , շատե՛ր զիս սակայն
 Կրնան նշմարել , չունիմ սեթեւեթ ,
 Դափնին ճակատս է յաւիտենութեան ,
 Միակ Անմահն եմ' Եհովային հետ :

ԿՈԿՈՆ ՄԸՆ Է

Կոկոն մըն է դեռ չը բացուած ,
 Յօղին հեշտանքը տակաւին
 Ձէ փրփրում անոր հոգին ,
 Մորթ մը ունի նուրը , թափանցանց :

Քերորէի թեւեր չունի ,
 Բայց տեսնելուդ նորէն՝ պլպէս ,
 Կամ հրեշտակի կ'նմանցընես ,
 Եւ կամ թաւշոտ , յոյր թռչունի :

Կարծես սրուակ մըն է բոյրի ,
 Որ բաց մոռցած ըլլաս երբոր ,
 Այնքան աղուոր կը հոտի որ
 Մինչեւ առտու . . . կ'ըմբռնանուի :

Աննիւթ է ան ու լուսացանց
 Բան մը վրան կայ կանացի ,
 Հետըզհետէ՝ պիտի բացուի ,
 Կոկոն մըն է դեռ չի բացուած :

Շրթունքդ եթէ անորինին
 Հանդիպելու ըլլայ , դիտեմ ,
 Զգայնիկին պէս դալկադէմ ,
 Ու ճիգով մը երազային ,

Պիտի կուրծքը բանայ աղուոր ,
 Ուր կարկառուն և կենդանի ,
 Բուն կոկոնը տեսնես պիտի ,
 Վարդով , ձիւնով շաղուած բոլոր . . . :

ՊԵՅՆՈՎԷՆԻ ԵՐԱԶԸ

Դերմանացի երգահանն յոգնութիւնէն զողորջուն
 Իր սեղանին առջեւ հակ՝ երկարօրէն կը խորհէր :
 Ամբողջ օրը աշխատած ու փնտրուած խաղերուն ,
 Դաշնութիւնը չէր կրցած իր միտքին մէջ դանել դեռ :

Symphonicին մէկ մասը ամփոփացրին կ'ուզէր .
 Ոչ մէկ կտոր զինքն այսքան յոգնեցուցած էր սակայն ,
 Ու քնանալ կ'ըսկսիւ — Հոս հոն թուղթեր , տետրակներ ,
 Ասդին , անդին ցրուուած առարկաներ անկենդան :

Երազի մը անձնատուր կ'ըլլայ քունին մէջ յանկարծ ,
 Արտայայտել փնտրուած գաղափարները իրեն ,
 Ուարմին կ'առնեն զանազան ձեւերու տակ անթափանց
 Եւ ներգաշնակ դիւթերգներ , մեղեդիներ կը հիւսեն :

Նուրը կանգնադեղ հուրիններ իրենց ձայնով սկիւրար
 Անլուր , դիւթիչ նուագ մը կը համերգեն : Պէթհոլէն
 Կ'ունկընդրէ ձայներուն և կ'օրօրուի յամբարար
 Այդ անուրջի երգերէն՝ որոնք զինքը կը թովեն :

Երանանուող երանգներ , ծիրկաթինի սլ դիծեր ,
 Պրիամակուած լոյսերու փաղփումին հետ մոգական ,
 Անըջային , դիւթալտու վայրի էին վերածեր
 Այն սենեակը՝ որուն մէջ աշխատած էր ան այնքան :

Որո՞ւն նայէր . ամէն կողմ՝ թովչութիւններ թրթրուն
 Հոն ամէն լսան իրարմէ գեղեցիկ էր ու փարփառ
 Եւ Պէթհոլէն կ'ըզգայ թէ իր փնտրուած ձայներուն
 Արձագանգն էր որ պոպէս կը հեծեծէր արամարար :

Նարժումը խօլ , որով ան կ'ուզէր թուղթին փոխանցել
 Հետապընդած ու գտած եղանակը նուագին ,
 Կ'արթընցընէ զինքն յանկարծ իր երազէն անարգել ,
 Տխրութիւն մը կ'ըզգայ ան ու կը նայի իր չորս գին :

Բայց առաջին շփոթումն երբոր անցաւ , Պէթհովէն
 Նօթագրերէլ ըսկսաւ բոլոր լըսած հոգեցունց
 Մեղեգիները աղուոր : Եւ յամբոյժին ժպտելէն ,
 Առանց ճիգի , անխռով , իր Symphonieն լրացուց :

ՏՂՈՒ ՀՈԳԻ

— « Ինչո՞ւ , տըղա՛ս , չես աղօթեր կ'ըսէր ան ,
 Խաչ հանէ՛ , տե՛ս , բոլորն ալ լուռ կ'աղօթեն ,
 Աստուած պիտի ձայնըդ լըսէ երկինքէն ,
 Անմեղ ես դուն , ինչպէս պղտիկ Մեսիան » :

Եւ Վաղարշակ չէր զբաղեր մայրիկով .
 Կարծես ամբողջ յափշտումով յամբերեր
 Լոյսերուն յորդ բեկրեկումը կը գիտէր ,
 Ու կնդրուկին գալարները հոգեխումով :

Տաճարին վեհ գիւթութենէն երկնային ,
 Նայուածքը միշտ դէպի երկինք կը դառնար ,
 Վերացումի զգլխանքներ ոսկեսար
 Իր կուրծքին թօշ ծալքերուն տակ կ'ուռէին :

— « Ի՞նչ կը նայիս չորս դիդ , կրկնեց մայրն անոր ,
 Խաչ չը հանե՞ս , պիտի ըսեմ՝ հայրիկիդ ,
 Զեռքերդ վեր ա՛ռ ու աղօթէ անքրթիթ ,
 Քեզի համար շա՛տ ամծիթ է , իրաւ որ . . . » :

Խորհրդաւոր գիրքի մը մէջ , յամբօրէն
 Սմէն մարդ ալ ծունդի եկած՝ կ'աղօթէր ,
 Ու հաւատքնին կը թեւթափէր դէպի վեր ,
 Արփիին լոյս ստուերներուն վրայէն :

— « Ինչպէ՞ս կ'ուզես որ աղօթեմ , ա՛խ մամա . . .
 Աստուած պապան այս մարդերով ըզբաղած
 Երբեք պիտի չը լըսէ ձայնս այնքան ցած ,
 Այս ամէնքն ալ միտք կը պահէ՞ , կը յուսո՞ս . . . » :

ԵՐԲՈՐ ԻՄՍ ԸԼԼԱՍ

Անապատէն դարձողի անյագութեամբ մը վայրագ
Շրթունքներըս կուրծքերուդ, դողդըղալով ալ կիրքէս՝
Հեշտանքներու սարսուռին կաթը պիտի ծրծեմ ես ,
Անապատէն դարձողի անյագութեամբ մը վայրագ :

Շրթունքներըս կուրծքերուդ, դողդըղալով ալ կիրքէս՝
Ամբողջ թափովն ուժերուս՝ գիշերային գգուանքով
Պիտի թերթ թերթ փեթբրտեմ շնորհներդ ժամերով ,
Շրթունքներըս կուրծքերուդ, դողդըղալով ալ կիրքէս :

Հեշտանքներու սարսուռին կաթը պիտի ծրծեմ ես ,
Խոյակի պէս վեր ցցուող սրունքներուդ սահանքէն ,
Երբոր տեսեմ թէ տէքերդ իրենց տենչանքը կ'երգեն
Հեշտանքներու սարսուռին կաթը պիտի ծրծեմ ես :

Պիտի երբեք թող չը տամ որպէս զի խոյս տաս քովէս ,
Թէեւ , նինէ'թ, դրգանքէն փշուռելէդ կը վռնաս ,
Շոգիացի'ր, սիւք եղիւր , աննիւթացի'ր ծաղկահաս ,
Պիտի երբեք թող չը տամ որպէս զի խոյս տաս քովէս :

Հրսքներուս կայծերով , հուրէ շինուած ըլլալով՝
Այդ նայուածքը այնքան վառ, այնքան բոցեղ է, հուրի',
Որ արձանը յամբարար պիտի հալի , սորսորի ,
Գոլորշիէ , եթերէ , ձիւնէ շինուած ըլլալով :

ՅԱԻԻ ՆՈՊԱՅ

Սիրտըս մութ է երկինքին պէս այսօրուան ,
 Սեւ , դիւային կուտակումներ ամպեղէն ,
 Անոր շուրջը իրենց շուքը կը պեղեն ,
 Լայն ըստուերը՝ թանձրածածախի՞ծ տրտմութեան :

Ճնշումը շատ ցուազին է ու շա՛տ խոր ,
 Բզբբտելըս կու գայ կատրն այդ միտի ,
 Որ շաղին դէջ տարտոււէն խկ կը մըտի ,
 Երազանքը գետնադամբանն է տնոր . . . :

Առանց սիրտի՝ թերեւս տարբե՛ր ապրիմ՝ ես ,
 Որովհետեւ գիտեմ , պիտի ա՛լ չըզդամ ,
 Ու լայու տեղ պիտի խնդամ՝ տմէն ժամ ,
 « Սիրտ չունի ան » թո՛ղ մըմնջեն ետեւէս :

Յուրտ նոպաս է իմ երբեմնի թաղծութեան ,
 Ալ յողնեցայ անըջելէն , յուսալէն ,
 Մտածումներս մղձաւանջին կ'այցելեն ,
 Սիրտըս մութ է երկինքին պէս այսօրուան :

Երջանկութեան ամբաստիան ունիս դուն ,
 Զիս գիրկիդ մէջ ա՛ռ որպէս զի ծրծեմ՝ դայն ,
 Կը սիրեմ՝ քեզ , չէ՛ , կը պաշտեմ , լուռ , անձայն ,
 Ուրիշ ի՛նչ կերպ բացատրեմ՝ կիրքս համբուն :

Բառ չեմ գտներ ներքնյուզումս թարգմանող ,
 Տիեզերքս ես , Աստուա՛ծը իմ հոգիիս ,
 Տրտմութիւնը թող մեռցնէ , պրկէ՛ զիս ,
 Յաւիտենի Անմահութի՛ւնն ես անքող :

Ձեռ ճանչցած դեռ իմ ցաւս տնհունս ու անկերջ
Ուղածիս պէս քեզ չկրնայ սիրելուն
Գաղափարէն կը տանջուիմ օրն ի բուն .
Ինչպէ՞ս տպրիմ ընկերուդ մութ վիհին մէջ :

Զգայական ցանկութիւնով առլըցուն ,
Երակներուդ արիւնն ըլլայ կ'ուզեմ ես ,
Որպէս զի միշտ հետըդ տպրիմ անոր պէս ,
Երջանկութեան ամբոստիան ունիս դուն :

×

Ձեմ գիտեր ի՞նչ անուն տամ ես այս վիշտին ,
Խառնուածքի արդի՞ւնք մըն է սա արդեօք ,
Զգայութիւն՝ զոր քերթողը կ'ըզգայ լիկ ,
Ամբոստիւթիւ իր ցաւին մէջ խաւարչտին :

Լանջքիդ ցնցող յարոյցքին վրայ դգիւիչ ,
Թող որ գլուխս հանդէսցնեմ պարտատուն ,
Միշտ կրկնելով շաբբ անմահ բառերուն ,
Ուր հրայրքն աննիւթ անայ քիչ առ քիչ :

Մարմնական այս վայելքը ծոյլ , հաւատա՛ ,
Դինովցնէ , վերացնէ թերեւս զիս ,
Հաշիշի մը ոգիին պէս մարմինիս
Թոյլ վիճակ մը տալով տորտամ , անըզգայ :

Համբոյրներուդ թովանքին տակ տարփողին ,
Ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ կը հատնիմ՝ հոգեխռով
Պաշտամունքի խունկը առջեւդ ծրխելով ,
Ա՛խ , չեմ գիտեր , ի՞նչ անուն տամ այս վիշտին :

ԽԱՐԱԿՆԵՐԸ

Քարափի գիծէն բաւական հեռուն ,
 Ուր ամպերը մերթ լուացուիլ կ'երթան ,
 Խուրթ մը խրած է լերկ , հսկայական ,
 Քարափի գիծէն բաւական հեռուն :

Ալիքներն անդուլ կը համբուրեն զայն
 Իրենց շառաչուն , հեղուկ համբոյրով .
 Երբոր գրգռուի ծովը անդորով
 Ալիքներն անդուլ կը համբուրեն զայն :

Այնքան բարձր է ան , այնքան ահաւոր ,
 Որմէ արեւն իսկ հեռանալ չուզեր
 Իրիկնամուտի պահուն յամբերեր .
 Այնքան բարձր է ան , այնքան ահաւոր :

Պաշտումի ահեղ ովկէանին մէջ
 Գգուանքներուս տակ յանկարծ քարացած
 Կեցիր ճիշդ դէմս , լուին , յաղթապանծ
 Պաշտումի ահեղ ովկէանին մէջ :

Ալիքներովը խօլ նայուածքներուս
 Կը համբուրեմ լանջքդ , — մարմար Բարոսի , —
 Ու դէմքդ ալ ուրկէ շնորհ կը հոսի ,
 Ալիքներովը , խօլ նայուածքներուս :

Ձուրը չցամքիր փայփայանքիս պէս .
 Անոր պէս կամշոտ բայց փրփրելէն
 Մերթ կը հեռանամ ու կու գամ նորէն ,
 Ձուրը չցամքիր փայփայանքիս պէս :

Մի՛ վախճար, Նայեա՛դս, ալեկոծումէ .
 Խարակներն երբեք չեն վախճար, գիտե՛ս ,
 Պիտի պաշտեմ՝ քեզ յաւիտենապէս ,
 Մի՛ վախճար Նայեադս, ալեկոծումէ :

1906

ԾԱՂԿԱՆՈՅԵ

Բիրերէդ զատ ես հորիզոն չեմ ճանչցած ,
 Սէրդ երկիրն է այն քաղցրաւէտ , օդածին ,
 Ուր տենչերուս ծաղիկները կը բացուին ,
 Դո՛ւն՝ Շահպրամս Անտալուզեան , թափանցանց :

Զիւնաթորմի պարանոցըդ սարսրուուն
 Ժապաւէնի յորդ փրփուրներ կը տեղայ ,
 Ուր մազերուդ ցայտքն ալ կ'եռայ ակամայ ,
 Դո՛ւն՝ Լալվայսս Ալպեան թովիչ լեռներուն :

Խորհրդամուհ չոգիդ՝ լոյսի ծաղկանօթ ,
 Բազինս ըրի շնորհներուդ տօներուն ,
 Ուր հրայրքիս ջահը վառեցի անհուն ,
 Դո՛ւն՝ Պէնկալեան վարդի բուրգը անծանօթ :

Ծիածանին մէջ ամէն թոյր ալ կու լայ ,
 Տարաշխարհիկ բաժակ մըն ես նրբահիւս ,
 Ուր կը կաթէ ցօղը իմին աչքերուս ,
 Դո՛ւն՝ Իտալեան ինձերու թարմ՝ դամելիս :

Վ Ա Յ Ր Կ Ե Ա Ն Մ Ը

Դէմքս իր հրճուանքը կ'երգէ, միտքս՝ իր խայտանքը լըռին ,
 Աչքերս իրենց խնծիղը երջանկայոյզ , աներկբայ ,
 Մատներս ամբողջ կը ձգտին , կը յօրանան , կը վառին ,
 Հոգիս հուրքով լեփ լեցուն , կը հրդեհուի պահէ պահ :

Աչքերս իրենց խնծիղը երջանկայոյզ , աներկբայ ,
 Բիւրերս իրենց նայուածքի բուրվառումը կը ծրխեն .
 Ներանձնանալ , բայց ոչի՛նչ , խոկալ , ըզգալ ալ չիկայ ,
 Դինովցած եմ թերեւս ես զուարթութեան հաշիշէն :

Մատներս ամբողջ կը ձգտին , կը յօրանան , կը վառին ,
 Ու չեմ գիտեր թէ ուրկէ՞ կու գայ այս խինդն անայլայլ ,
 Քմահաճոյքն է արդեօք ցնորքներուս ուրուային :

Հոգիս հուրքով լեփ լեցուն , կը հրդեհուի պահէ պահ ,
 Զգիտնալով կարծես որ՝ քիչ մը վերջը , ա՛հ , դարձեալ
 Տառապանքի մըրիկ մը սիրտէս պիտի բարձրանայ . . . :

Ծ Ի Ա Ծ Ա Ն Ը

Տխուր եղած մէկ վայրկեանիս , անցած օր ,
 Բնչպէ՞ս եղաւ , անոր սիրտը ցաւ ցուցի՝
 Ու անիկա , փափուկ էակ մը անզօր ,
 Նստաւ լացաւ դիրքով մը քէն ըրածի :

Ո՛րքան , գիտէ՞ք , վշտացուցած է ան զիս՝ ,
 Բայց ես ընաւ չէի ուզեր որ Պան լար ,
 Քոյն երթալով իմ դիւթանոյշ Պշխոյիս ,
 Անուշ խօսքեր մը մնջեցի Պաղտնաբար :

Երբոր սակայն շրթունքներըս հրածոր
 Շափիւղազարդ իր մատներուն Պղպցուցի
 Ճառագայթի ցայտք մը գրկեց գէմքն անոր :

Արցունքներէն պրիսմոկուող , դիւրաշէջ
 Այդ ժպիտը ճաճանչագեղ , կտնացի ,
 Ծիածանն էր որ կ'երկարէր աչքին մէջ :

Ծ Ի Ր Կ Ա Յ Ի Ն Ը

Մամուռներով դրասանդուած ու երկայն
Պատին առջեւ կը դիտեմ՝ ծովը, հեռուն,
կաթնակտպոյտ ամպի ծոպեր վար կ'իյնան,
կուսինին յորդ զանակներովն առլըցուն :

Երբեմն քարի պոնդեր կու տամ ես ջուրին,
Ուր որորներ իրենց քունը կ'օրօրեն,
Դալկութիւն մը խորհրդաւոր ու լըռին՝
Կը կաթկըթէ վերէն շիթ շիթ, մեղմօրէն :

Մութին ոգին սպառած է աներկբայ,
Լոյսը կարծես կ'անօտրանայ շարունակ,
Լոյսը կարծես կ'իտէանայ պահէ պահ :

Ու հո'ն, վերը, ծիր կաթինին կիտուած է
ժապաւէնը լայն, թափանցիկ շողարձակ,
Այս նկարին հանգոյցն է որ քակուած է . . . :

Լ Ե Մ Ա Ն Ի Լ Ի Ճ Ը

Ղրկած նկարդ սեղանիս վրայ զետեղած՝
Դիտեցի զայն երկար տառն : Պարզապէս
Ջուրին հեղուկ անհունութիւնը՝ յանկարծ
Խաւարարդին վրայ սառեր է այդպէս :

Վերջալոյսը իր ծիրանի ձորներուն
Ոսկեփռին կը ցանցընէ կարծես թէ,
Լոյսի խուրձ մը վերէն առ կախ, երերուն,
Լիճին մէջտեղ կը լուացուի, կը կայթէ :

Դէմը՝ ուր դորշ երկինքը միշտ կ'երեւայ,
Միանալով ջուրի անուշ կապոյտին,
Կայմերու խիտ անտառակ մը հնօրեայ
Կը տեսնուի՝ լիճին բացէն շատ անդին :

Խորհրդապաշտ զգացողի գալարուն
Ջանձրութիւնը կը տանիս հոն փարատել
Մխրճելով նայուածքդ ջուրին խորն հեռուն,
Վերջալոյսի ցոլքերուն մէջ ոսկեթել :

Կ'զգամ թէ հոն բան մը կայ գիրդ, թեւտուոր
Մղձաւանջի լուծիւն մը տեօլական,
Երազայդդ խաղաղութիւնը բոլոր,
Ու անծանօթ հոգին անոնց՝ որ կու լան :

Դիչերային ստուերներուն հետ, գաղտնի
Եւ միս մինակ պիտի մեկնիս անկատկած,
Միշտ պաշտողը՝ հմայքներուն Լեմանի
Սքրքրուդ մէջ ամբողջ լիճը պարփակած :

Ձեռ գիտեր որ ես աչքերու չիրիկին
 Մաքուր լիճը շատ աւելի կը սիրեմ ,
 Այնքան ուժով՝ որքան որ դուն տենդադին
 Կը պաշտես հոգ Լեւոնի լիճը վրանդ . . .

1906

Ն Ե Ր Ա Ն Ձ Ն Ա Ց ՈՒ Մ

I

Հրակետդի մը պէս հսկայ , ոսկեղօծ
 Լեռան ետին կը վառի գունտն արեւուն ,
 Հեղուկ , բոցեղ գոյներով ալ լեփ լեցուն ,
 Մայր բնութեան երանգապնակն է ան հոծ :

Ու նշուլող , բոսորագեղ , ոսկեվառ ,
 Իր թովքին մէջ արեւելեան երկինքի ,
 Վերջալոյսը հետըզհետէ կը սմբի ,
 Իր շառաւիղը ջրփիծելով գէպ ի վար :

Լերդաբարի շողեր կ'իյնան հրափայլ
 Ամպերուն լայն ու ձեւաւոր ճեղքերէն .
 Գիշերն իր սեւ ոստայնն հիւսէ պիտի ալ :

Եւ տիրանոյշ թաղծութեան մէջ այս անտես ,
 Մասներովըդ թարթիչներըս կը գոցես ,
 Թմրութիւն մը մարմնիս տալով տարօրէն :

II

Հիմակ երկու բանի վրայ կը խորհիմ ,
 Աչքերըս դոց՝ ցնորալոյլ ու հանդարտ ,
 Վերջալոյսին , և մանաւանդ քո՛ւ վրագ ,
 Իտէական քաղցրութիւնով մը խորին :

Մարմնիդ շրքեղ շուշանէ սիւնը քովես
 Կը բորձրանայ , անոր յենած՝ կը խոկամ ,
 Դուն ալ փակէ քու աչքերըդ այս անգամ ,
 Ու յամբարար ներանձնացի՛ր ինծի պէս :

Իրականին սոսկումն ունիմ, դալկադէմ,
 Աննիւթացած կ'ուզեմ տեսնել ամէն բան,
 Աստուածացո՛ւմն էր զոր տեսայ լնութեան:

Հիմակ ո՛չ կիրք, ո՛չ ալ նախանձ կ'զգամ ես,
 Ո՛չ մէկ կասկած կը խոշտանդէ միտքս այսպէս,
 Քեզ երազի մէջ լոկ տեսած կը կարծեմ:

ՏԱՐԱՇԽԱՐԶԻԿ ԵՐԱԶԱՆՔ

1

Ես աշխարհ մը կը ճանչնամ
 Հրապուրոտ ու աղփուն ,
 Ուր կը տեսչամ ամէն ժամ
 Ապրիլ , երգել օրն ի բուն :

Թովիչ գիշեր մը ունի ,
 Մթնոլորտ մը ոսկեսար ,
 Ու երկինք մը անհունի ,
 Որ բնաւ մէջ ճանչնար :

Նարնջենին կ'ապրի դեռ
 Արեւուն մեղկ հուրքին տակ ,
 Յօղը երբեք չթըմբ
 Անոր թերթերն ըսպիտակ :

Ամիլ մը խօլ հաւալի ,
 Կը նիրհէ հոն յուլօրէն ,
 Ու յակինթը կը հալի
 Այդ երկինքին շողերէն :

Մարմարէ զոյգ սիւներով
 Գոթական շէնք մըն ալ կայ ,
 Գեղեցկարուեստ , հոգեթով
 Յցունքներով օգակայ :

Բուրումնազեղ հարաւին
 Քաղցրութիւնը ունի ան ,
 Աշխարհ մը ջինջ , դիւթային ,
 Հրապոյրի թանգարան :

իր մաղերէն գիշերուան
 Սեւութիւնը կը ծորի ,
 Աճքերուն լուրթ , մագական
 Երկինքին շուրջը ծաւի :

Նարնջենիի թերթեր՝
 Կուսութիւնը իր մարտը ,
 Որ չէ ծծած երբեք գեռ ,
 Հրայրքի ցօղը փրփուր :

Լանջքին յարդիցքին վրայ
 Թառող զոյգն է հաւքային ,
 Կառուցնին կախ՝ կ'երեւայ
 Իրանն իրենց օդային :

Կոր գիծերով կամարէ
 Ու ջրվիժող սահանքի
 Ազդերերուն վրայ մարմարէ
 Մարմին շէնքը կը կանգնի :

Անոր շունչը հարաւին
 Գաղջ բուրմունքն է հեշտավար ,
 Եւ գրդանքն ալ տարփային
 Մ'իծնալորտը սկեւիառ :

Քղանցքներու ամպեղէն
 Երկինքին տակ ստուերոտ
 Կ'ըզձամ նիրհէլ ծուլօրէն ,
 Ու յաւիտեան ապրիլ հոգ :

Բ Ա Ս Դ Է Լ

Ռօսդանին պէս դծելու համար
Մտերմութիւն պատկերը սիրուած ,
Զպիտի երբեք ժողովեմ լուսնամած
Թիթեռնիկներու գոյներն անհամար :

Ոսկեղօծ փոշին այդ երանգներուն
Սիւքին մեղմանուշ շշնչիւններէն
Կ'անհետի , կ'երթայ միշտ անդարձօրէն
Եղծելով դէմքը պարիկիս սիրուն :

Բանաստեղծական գիծերը բոլոր
Կրնան շատ աղբուր ու գգուոտ բլլալ ,
Այսպէս կը տենչամ անմահ և անհալ
Գոյներով ներկել իր դէմքը աղբուր :

Երակներուս մէջ պիտի թաթխեմ վառ
Վրձինը վարդոտ երանգին հալուն ,
Անոր ծիրանի բուստ շրթունքներուն
Բոսորը շինած բլլալու համար :

Դիշերը պիտի հոսեմ երկինքին
Անոր բիրերուն մէջ տարտամօրէն ,
Իրեւել շրջանակ ալ տալով իրեն
Բազուկներուս զոյգ բահուանդումն ուժգին . . . :

Տ Ի Ր ՈՒ Հ Ի

Անուն մը որ Աստուածածին կը բուրէ
 Միսթիքական քաղցրութիւնով անմարմին ,
 Բոլոր արուած տիազոսներուն յամպտը ,
 Միակը որ կը յարմարի Մարիամին :

Մսուրին սուրբ խանձարուրը բացօթեայ
 Աչքիդ առջեւ կը նկարուի կարծես թէ
 Որուն վերեւ գիտաւոր մը արծաթեայ
 Իր ճաճանչի նայուածքն է որ կը քիթի :

Ան երաղէլ կու տայ կոյս Մայրն Յիսուսի
 Պաշտելութեան ծաղիկն անանց մարդկութեան
 Որ կնգրուի շունչով օծուած մոգական ,

Երկրիս վրայ խաղաղութիւն կը բերէ .
 Դերերկրային ածականը . . . Տիրուհի ,
 Անուն մը որ Աստուածածին կը բուրէ :

1906

ՄԵՌԵԼՆԵՐՈՒՆ ԶԱՅՆԸ

I

Դիւղին ճիշդ ծայրը , գետեղերըն մօտ ,
Տուներնիս շինուած էր երկար տուն ,
Ուր մեծցած էի՝ պղտիկի կամշոտ
Զուարթութիւնըս պտըտցընելէն :

Արագիլներու բոյնի մը նըման
Ժայռոտ ցցունքի մը վրայ շինուած՝
Պատուհանները կը բանար լայն լայն ,
Զուրերուն վերեւ , միշտ թեւատարած :

Աջ կողմերնիս ալ գերեզմանատան
Հսկայ պատերը կանգնուած էին ,
Ուր մռլոյրները բարձր , հողմատատան ,
Կը մարճուէին գիրկը երկինքին :

Բնութեան քունը խանգարող չի կար ,
Այս թաղծոտ լուռ գերեզմանային ,
Մանաւանդ ձմեռն՝ երբ աշնանալար ,
Սեփ սեւ ագռաւներ նոյն իսկ չը կոյին :

11

Զմեռ էր : Ու ես տղայ էի դեռ , —
Հաղիւ չորսուկէս տարեկան տղայ , —
Ամբողջ հաճոյքս էր գոհ , մտտսեւեւ ,
Դիտել ձիւնը որ անդուլ կը տեղայ :

Հրեշտակներուն լուացուած տուն ,
Զեռ քերնուն կաթած մաքուր օճառն էր ,
Որ կը փրփրէր գորշ մթնոլորտէն , —
Ինչպէս կը պատմէր մամիկս ան գիշեր :

Բոլոր իրերը , լեռներն ալ ա'յնքան
 Կը ծածկուէին այդ ամբիծ խաւով ,
 Որ դիւրահաղորդ հոգիս մանկական
 Կը խայտար , կ'երդէր զանոնք դիտելով :

Կը հալածէին զիրար անդադար ,
 Զիւնի բաթիլներն այդ փրփրադէղ ,
 Ու կ'ոստոտէին կարծես դէպ ի վար
 Աղաւնիներու փետուրներուն պէս :

Իրիկունքը հովը կ'ողբերգէր ,
 Գոռ սուլումներով , տխուր , ցաւագին ,
 Ու նոճիներու մէջէն սրգաւէր ,
 Զանձրոյթը կու լար ձմեռուան կեանքին :

Զիւնին տակ սառսղ , ցուրտէն դողահար ,
 Սա մեռելներուն ձայնն էր որ անվերջ
 Ա՛հ , կը հեծեծէր : Մութը կը սեւնար ,
 Եւ մահերդները , խիտ խաւարին մէջ ,

Աւելի՛ ճնշող ու սարսաղագեցիկ ,
 Կը դողդըղային : Սիրաբս կը ճմլէր ,
 Այդ ողբերուն մէջ հօրըս հպանցիկ
 Շշուռչը կարծես կը լսէի դեռ . . . :

Այդ թաց հողին տակ կը մնէր հիմակ
 Հայրըս սիրական : Ի՛նչքան անիրաւ ,
 Ո՛րքան ալ անդուծ էր ձմեռն համակ ,
 Հովը կը հեծէր հիւսիսէն հարաւ :

— «Խունկը զոր վառել կուտաս դուն, մայրի՛կ,
 «Ի՛նչ օգուտ, լսէ՛, — կ'ըսէի յաճախ, —
 «Ձէ՞ որ հողին տակ տարածուած, լըռիկ
 «Հայրըս կը դողայ անդուլ, ցրտարախ» :

Ու օրին մէկը, ձմեռուան կիսուն,
 Գիւտ մը յղացայ :

III

Հազիւ չորսուկէս
 Տարեկան աղայ՝ խինդի սիրասուն
 Փայլակ մը անցաւ մանուկ հոգիէս :

Տունը մարդ չի կար, ամբողջ ժամերով
 Քովըս կը խորդար ծառան ան առտուն,
 . . . Անօթ մը լեցուն կրակ առնելով՝
 Գացի շիփ շիտակ գերեզմանատուն :

Գիտէի թէ հայրս ո՛ւր տեղ թաղած են,
 Պղտիկ թաթերըս հողը փորեցին,
 Եւ կրակը հոն թափելով՝ նորէն
 Տուն վերադարձայ, դո՛հ բալրովին :

Ամբողջ գիշերը հանդարտ քնացայ,
 Ալ ոչ մէկ սուլում կը լսէի ես .
 Ձիւնը կը տեղար, իրերուն վրայ,
 Աղաւնիներու փետուրներու պէս :

Ն Ա Մ Ա Կ

Ո՛րքան տառնէ ի վեր , սիրելի՛ս ,
 Քեզի ձայնն ա՛յ մը դոնէ չեմ ուղղած ,
 Կամ վիլանէլ մը որուն միշտ հաւնիս ,
 Փափուկ հիւսուածքով ու խորաթափանց :

Ինձմէ նամակի կը սպասես հարկաւ .
 Ի՛նչ գրեմ արդեօք որ շատ նոր ըլլայ ,
 Բայց , չէ՛ , սպասէ , աղէ՛կ միտքս ինկաւ ,
 Քեզի պատմութիւն մը ընեմ հիմա :

Անցեալ օր տեղ մը գացեր էի ես ,
 Ընտանիքի մը՝ զոր դուն չես ճանչնար ,
 Հարցում մը յանկարծ շինեցի միտքէս ,
 Հոն ներկաներուն ուղղելու համար :

— «Փունջ կրնա՞յ շինուիլ ճառագայթներէն...» . —
 Հարցում մը միտքիք , բանաստեղծական ,
 Որ քերթողներուն կը վայլէ նորէն .
 Ո՛չ որ պատասխան կրցաւ տալ սակայն :

Գրաւ բռնեցի , որ կրնայ ըլլալ .
 Ու թղթապանակս շուտ մը հանելով ,
 Յոյց տուի խուրձ մը մագերու ծալ ծալ ,
 Մէջտեղէն կապուած նուրբ ժապաւենով :

Ամէնքն ալ գրեթէ պայպէս զարմացան ,
 Տեսնելով ձեռքիս փունջը ոսկեմած ,
 Մագերըդ՝ որոնց արեւն իր դեղձան
 Ճառագայթներուն խարտեաշն է տուած . . . :

Գիշերն անցեր է, լամբարս իր մաքուր
 վարդագեղ լոյսը կ'արեւէ չորս դիւ,
 Մի մոռնար խոստումդ, իմ երազս եկո՛ւր,
 Ու . . . գիշեր բարի, պաշտելի՛ս, հոգի՛ս:

1906

ԱՊՐՈՂ ԾԱՂԻԿՆԵՐԸ

Առտուանց երբոր , կէս քուն կէս արթուն ,
 Վեր կ'առնեմ խուցիս պատուհաններուն ,
 Վարագոյրները թափանցիկ համակ ,
 Ապակիներուն վրայ ճեփճեմմակ ,
 Քմահաճոյքը ձիւնին ու ցուրտին ,
 Ոսուէ ծաղիկներ բանած է նրբին .
 Կոկոններ վարդի , մեկոնի ծիւեր ,
 Տերեւներ անգոյն , անդարդ , ապուեր ,
 Ներգաշնակ գիծեր , անթոյր բոյց աղուոր ,
 Բանսի ծիրեր են կարծես բոլոր :
 Բնութեան ձեռքը ձիւնով կերտած է ,
 Սառէ ծաղիկներ , փափուկ կիտուածէ :
 . . . Շունչիս հրատենդ հպանցումներէն ,
 Կըսկսի հալիլ ձիւնը յամբօրէն ,
 Ու բուրաստանը , մեկոն ու բանսէ ,
 Լոյծ , սորսորելով գետին կը վազէ :

Քու հոգիիդ մէջ , կը մաղթեմ ես որ ,
 Ծաղիկներ բացուին անհուն , բիւրաւոր ,
 Ծաղիկներ սիրոյ յաւիտենական ,
 Վայելբի , խինդի ու երանութեան ,
 Զորս ո՛չ մէկ շունչ , ուժգին կամ բեկբեկ ,
 Անէացընել կարենայ երբեք :

Ս Ի Ր Ո Յ Ն Ո Պ Ա Յ

Մինչեւ առառւ պիտի հսկեմ՝ առանձին ,
 Քուէնը փախեր է աչքերէս կարծես թէ ,
 Նեոքերս՝ կուրծքիս՝ կը գիտեմ՝ խաղը բոցին ,
 Որ սենեակիս պատին վրայ կը կոյժէ :

Լուսամբիովին կարմիր ցոլքերն ներսուն ,
 Ստուերայեղց խուցիս մուկը կ'արիւնեն ,
 Լուսլիւն մը կը տիրէ շուրջն իրերուն ,
 Ու գիրքերըս կը յօրանջեն ձանձրութեն :

Մահճակալիս վրայ սապէս ընկողմնամ ,
 Ինչ աղուոր է միաքով երթալ սիրուածին ,
 Սակայն , աւա՛ղ , այս գիշեր ես անկասկած ,
 Մինչեւ առառւ պիտի հսկեմ՝ առանձին :

Քայքայում մը կը չարչարէ հիմա դիս ,
 Նայուածքներըս կը թափառին սիրախոյզ ,
 Ինչ կ'որոնեմ , — կը հարցընեմ՝ ինքզինքիս ,
 Խօսք չեմ կրնար հասկըցնել տենչերուս :

Գրգանքներու պապակն է՝ առ աներկրայ ,
 Դիրկ գիրկի մեզկ խոնջութիւնը տարփագին ,
 Սիրախառնոր մեծ երազը որ հիմայ
 Կը գրգըռէ կարօտը խօլ հեշտանքին :

Անտարակոյս փոյփայանքի՝ կ'սպասեմ ,
 Բայց միշտ աշտարժ կը մնայ դուռը խուցիս ,
 Ու կ'ըսկսիմ՝ վախնալ շուքէս իսկ նրսեմ ,
 Քայքայում մը կը չարչարէ հիմա դիս :

Սիրոյ տենդոտ նսպան է որ կ'սկսի ,
 Կարօտախտի ցանկութիւնը մշտաւառ ,
 Կեռքերս օղին մէջ կարկառած , մեկուսի ,
 Սպասելով մեկու մը որ , ա՛հ , չի գար :

Պատէն կախուած ցոյգազգեստով դիւթական
 Արուեստագէտ կնոջ թիւերը թուղթէ
 Ակռաններնուն մէջէն կարծես կը խնդան ,
 Թերեւս սէրէս կը նախանձին , ո՞վ գիտէ :

Ըստ արտուրատ տխրութիւնով մը աճյոյզ
 Կ'երթամ նստիլ օրրաթոռի մը վրայ ,
 Սպասելու՝ պայտէս՝ մինչեւ որ սիրոյս ,
 Հիւանդագին տենդոտ նսպան վերջանայ :

ՄԱՐՄՆԱԿԱՆ ԿՐՕՆՔ

Մեհեանն ես դուն կիրքիս հաշմող հաւատքին
 Արունքներուդ լերկ սիւները ձիւնեղէն ,
 Իրենց վրայ կուրծքերուդ զոյգ խօլագին
 Անրջագիծ գմբ՛լթը միշտ կը կրեն :

Մերթ իղձերս է որ այրած եմ խունկի տեղ ,
 Մերթ տենչանքըս ըռւրվառ ըրած քուրմի պէս
 Գիտակցութիւնս ծխած եմ ես խելայեղ ,
 Վստահ՝ թէ դուն աղօթքներըս կը լսես :

Պաշտելութեան ոգի , կրօնքը կիրքին ,
 Այնքան բարձր ես , ու այնքան ալ մարդկային ,
 Աստուածացա՛ծ կին , մարմինով թափանցանց :

Այսպէս կեանք մը ունենալուդ՝ անկասկած ,
 Անհաւատ չեմ ես , կ'ապրիս ու քովս ես ,
 Միտքըս բնաւ չեմ խոշտանգեր Անոր պէս :

Զ Ի Ի Ն Ո Տ Գ Ի Շ Ե Ր

Ամբիծ լուսանիւթ ըստինքի մը պէս ,
 լուսինը վերէն կախուեր է նորէն ,
 Անպատկառօրէն պշրելով կարծես ,
 Ամպէ քօրսաժին թոյլ բացուածքներէն :

Զիւնը կ'իջնէ վար յորձքերով անդայր
 Փեթըրտուած բիւր նուրը շուշաններուն
 Թեթեթեթուն վրայ սպիտակածոյր ,
 Այս գիշերային եղական պահուն :

Ու ինձի այնպէս կուգայ որ վերէն
 լուսինը ճերմակ իր երաններուն
 Կաթը կը ցօղէ , կը ձիւնէ նորէն ,

Ամպէ քօրսաժին բացուածքէն բեհեզ
 Հեշտաբախօրէն դուրս ինկած , սիրուն
 Ամբիծ , լուսանիւթ ըստինքի մը պէս :

ՅԱԻՏԵՆԱԿԱՆ ԵՐԱԶՍ

Փայտայանքներդ չտփուած են , համրայրներդ ալ համրուած ,
 Կը վախնաս որ շրթունքիդ նուրը իսկական տարսըռուն ,
 Ամբրոսիոն կըսպասի , վայելի այս պահերուն ,
 Բիշ մը խոկանք , ըսելով , կ'ըրածնուիս , ա՛հ , յանկարծ :

Ունայնութեան դիւտյին խորհուրդներէն կը ստեղծ ,
 Մի ձգեր որ մտածեմ կեանքին վրայ այս անգութ ,
 Որտեւր վրայ սրբակէ՛ ճառագայթներն աչքելուդ ,
 Չէ՞ որ խորհելը մեռնիլ , քայքայուիլ է շատ անգամ :

Անյառ , անվերջ կարօտի ցնորակոծ ուտումով ,
 Երբ կը փորձեմ խոյանալ գիրկիդ «էջը խօլուար ,
 Դուն կը պատես ու կ'ըսես , — «Երբեք խելօք չես կենար» :

Երբեք խելօք չեմ կենար , որովհետեւ , անխտով ,
 Անըջուէտ երկինքը ճանչնալէս վերջը այսպէս ,
 Երկրիս վրայ այս պարտալ . է՛հ , չեմ կրնար տարիլ ես :

ՅՈՒԵՏԵՍԻ ՎԱՅՐԿԵԱՆՆԵՐ

Այնքան արագ խնդին՝ թախիժ ու վիշտեր ,
Տարրեր պահէր կը յաջորդեն իրարու ,
Որ մարդկային միտքը տանն չը գտնէր
Երկարօրէն անոնց վրայ խորհելու .

Անոր համար հեւքը հիւծող կը գտնենք
Ու հրճուանքն ալ այնքան խանգոտ . հոգեթով ,
Ի՛նչ մարմնական փուլումը յաւատրեկ ,
Կեանքերնուս լուռ պատարագը դիտելով :

Վայրկեաններ կան ուր կ'զգաս որ քու ամբաւ
Զուարթութեանդ հօրիցանը լոյսով հոծ՝
Յաւը պիտի չը մուծցնէ ա'լ ընաւ
Քառասույին իր մութովը թանձրահոս :

Երջանկութեան մահը շուտով կ'ըստաւնայ
Մինչդեռ դժբաղդ ետկները կը շնչեն , —
Բաղդին խաղը , ճակատագիրը վրկոյ , —
Իեռ չը կըցայ կեանքը զտակ ոչինչէն :

Անիմատ բան , ծնիլ , մեռնիլ տարբերուն , —
Լքուածները կը տանջեն զիս յաւիտեան . —
Անոնց արուեր իրաւունքը ապրելուն ,
Որոնք թուշտ գգուանքի մէջ կ'արթնան . . . :

Ի զո՛ւր ստկայն դժբաղդները կ'երազեն
Հանգրուան մը գտնել վերջին , ապահով ,
Իրենց մարմնին փուլումը յամբօրէն ,
Կեանքերնուս լուռ պատարագը դիտելով :

Դ Ա Լ Ի Լ Ա

Դալիլան գիրկին մէջ՝ իր գլուխը ընկնուցած՝
Սամսոն՝ կիրքին մեղապարտ արըշուսթ խնովը ժրթին
կը փայփայուէր Սովրեկի հեղեղատի նայեատին
Թունաւորիչ , տափանաւ զղուանքներէն հեշտախանձ :

Մանուէի զաւակին կ'ըսէր կամայ Դալիլա .
— Բնաւ ինծի չես սիրեր , չէ՛ , կը խաբես տնդուլ զիս ,
Ուժիդ գաղանիքը ինձմէ կը պահես միշտ , պաշտելի՛ս ,
Ինչպէ՞ս կուզես որ հոգիս՝ նախանձարեկ՝ ալ չի լայ :

Զանկապանը յարգարեց՝ շարժումով մը պնդովար ,
Լերդ շաւայլը ցոյց տալով ոյգ կանացի երիցին ,
Ուր ալիքի պէս վէտ վէտ ժանեակներու մէջ նրբին ,
Մարմինն ճերմակն աւելի շուշանովոյր կ'երեւար :

Աչքերուն մէջ կը սուղէր սեւեռումով գիւսային ,
Ինչ մագուժիւն որ ունէր բիրերուն խորը գինով ,
Հեծեծանքէն բրգացած լանջիւն վրայ սեղմելով
Թանձրազանգուած մարմինը Ուրաացի հսկային :

Անձնամասդոյց ցանկութեան վայելքի մը մէջ , ոյսպէս ,
— Որովհետեւ կնոջը խօսքերն իրեն ծանր կու գար , —
Սամսոն ըսաւ . — «Դաղանիքը մաղերուս մէ՛ջն է երկար ,
Եթէ կարեն գիտցի՛ր որ ուժը կ'երթայ վրայէս » :

• • • • •

Դիւան վրայ մկրտան է որ կը շարժի մեղմօրէն . . .
 Ինչպէս մարմինը՝ Ուժի հեքեաթունակ հերոսին ,
 Ուրն ալ ծախեց՝ Դաշիւա՝ փաղանքշանքովն իր ոսին
 Փղշապի մեծերուն , ոսկիներու փոխարէն :

1907

« S U L Ի Թ Ս , Կ Ո՛Ւ Մ Ի . . . »

Դուրեան Արքայանի

Ամէնքն ալ տոգոյն կը հեծկըլտային .
Պղտիկ աղջիկը պառկած էր լըռին ,
ձերմակներու մէջ փաթտուած բեհեզ .
Կոպուտցած էին շրթունքներն անոր ,
Ինչպէս շիջած էր նայուածքին անկէզ
Յորձնուա կապոյտի հուրքը անտովոր :

Ալ չէր ըզգար թէ կ'ապրի տմէն մարդ ,
Շուրջը տմէն բան կը խայտոյ հանդարտ ,
Ինք՝ պառկած՝ գետնին վրայ անտարրեր
Իր մեռելական քունովը խորին .
Բնութեան տարրերն առգ իսկ չեն պահեր ,
Դոնէ մինչեւ որ զինքը թաղէին :

Արեւին հեղուկ շուքը կ'երեբայ ,
Անոր վիժանուա մաղերուն վրայ ,
Լուսապրտակ մը ձեւացընելով ,
Փաղփուն , թափանցիկ ճառագայթներէ ,
Որոնցմէ նիհար շիթ մըն ալ ցողով
Դաջեր բիրերուն խորը ինկեր է :

Երբ Յիսուս մահուան լուրն առաւ յանկարծ ,
Պղտիկ մեռելը տեսնելու գնաց ,
Ու մօտենալով . — « Կը քնանայ ան » ,
Ըսաւ ժպտաղին , — « մեռած չէ՛ ընտ ,
Տալիթա , կո՛ւմի » գոչեց բարձրաձայն . . .
Ու մեռած մարմինն յարութիւն առաւ :

Հոգիս մեռելն է յաւիտենական
 Դիակը կմախք , անզօր անկենդան ,
 Հաւատքով ոյրի , ստոյիկ , հիւանդ ,
 Անխուսափելի մեծ « ինչո՞ւ » ներուն
 Անիրաւ զոհը եղած մանաւանդ ,
 Հոգիս մեռելն է , անշունչ , տարածուն :

Թեւե՛ն վիրաւոր արտոյտի մը պէս ,
 Կենդանութեան յոյս չի ներշնչեր , տե՛ս
 Իզո՛ւր կը տենչամ՝ զգացումներուս
 Ձերմութիւնովը կեանք մը տալ իրեն ,
 Իրրեւ սգակիր տխուր ու անյոյս
 Կաթը կը ծըծեմ՝ մահուան կուրծքերէն :

Հոտը կ'առնեմ՝ ես տարրալուծումին ,
 Հողի , կաւի հօտ , գերեզմանային ,
 Բեռել-հոգիին տյոգ պատանքուած , —
 Գահավէժին մէջ իր փճացումի , —
 Հծծէ՛ , վա՛րդապետ , շրթունքովդ օծուած ,
 Ըսէ՛ , ա՛հ , անոր . « Տալիթա , կո՛ւմի . . . » :

1907

Ա Ն Է Ա Յ Ո Ւ Մ

Միտքէս կ'անցընեմ՝ ձգել քերթողի
 փառքը մթամած ,
 Որ ունայնութեան խորը կը թաղուի
 Ո՛ր կամաց կամաց :

Բառեր քմահաճ , բառեր օղային ,
 Ներդաշնակ թէեւ ,
 Որոնք իրերուն համբուծիւնն ունին
 — Կեանքը կարճատեւ :

Տարբեր տենչանքներ ունիմ ես սակայն ,
 Գգուանո՛յշ ինճի ,
 — Վանել ցրտաբախ , թոյլ ու անդարման
 Յուշքը ոչինչի :

Անո՛նց թող մնայ դափնին ու ծափեր ,
 Յաւիտենապէս ,
 Անո՛նց թող մնայ , որոնք չեն սիրեր՝ ,
 Կիւս մը՝ քեզի պէս :

Բանաստեղծութեան մէջ իմ փնտըւած
 Համբաւս անպայման ,
 Կուզեմ փեթըրտել առջեւդ՝ ցօղամած
 Երազկի մը նման :

Որբապղծութիւն կը թուին ինձի
 Պահները բոլոր ,
 Զորքս քերթողի կեանքիս զոհեցի ,
 Գրեթէ ամէն օր :

Թէ ինչ կը բաղձամ . — ապրիլ անձիդ մէջ,
 Մորթիդ մէջ ապրիլ,
 Նոյնանալ ոյսպէս, հատնելով անվերջ
 Յամբ կաթիլ, կաթիլ :

1907

ԿԷՍ ԳԻՇԵՐԻՆ...

Գգուանքիս տակ յոգնած զլուխդ մեղմօրէն
Բարձիս վրայ հանգչեցրնես պիտի դուն ,
Ու ես կամայ՝ մամը վառելով նորէն՝
Պիտի դիտեմ խոնջութիւնը մարմրուն
Դէմքիդ անս'ւշ գիծերուն :

Շրթունքներուդ բացուածքներէն կիսափակ
Շունչիդ պիտի շողիանայ շուարուն :
Մաղերուդ սեւ գալարներուն շուքին տակ
Պիտի դիտեմ ելեւէջր թրթրուուն
Քունքիդ կապո՛յտ գիծերուն :

Ջգելով որ երազես դուն անգաղար ,
Եսամնի չարութիւնով առլըցուն ,
Պիտի չուղեմ բնա՛ւ ծրծեկ գաղտնաբար
Երազային թաւշութիւնը փրփրուն
Վիզիդ փափո՛ւկ գիծերուն :

Մինչեւ առտու պիտի հսկեմ քու վրադ ,
Սերբս ջահի մը պէս վառած , աննրկուն ,
Որպէս զի քու ծածկոյթրդ իսկ անաղարտ ,
Զը համբուրէ կորութիւնը սարսրուն
Մարմնիդ բոլո՛ր գիծերուն :

Մ ՈՒԹ Ի Ն Մ Է Ջ . . .

Այն վայրկեանն է իրիկուան ուր ճեփճերմակ պատերէն ,
 Կարծես հեղուկ անծանօթ կարկեհաններ կը հոսին ,
 Արիւնելով խիտ մութը ցնորացեղց սենեակին .
 Հանդարտութիւն . վերջալոյս . յետոյ խաւարը նորէն . . . :

Մեկամաղձոտ ֆիւթի հեծեծանք մը տրամաւար ,
 Հեռուներէն իր մահը կըզգացնէ սգաւէր ,
 Ու լռութիւն . մինակ եմ . ո՛չ գաղափար , ո՛չ ալ սէր ,
 Որ իր անուշ յոյլերուն խռովանքը ինծի լար :

Երկարօրէն կը դիտեմ՝ յոյսին ծիրերն երերուն , —
 Յամբ ընկերները բոլոր գիշերներուս խաւարչաին , —
 Որոնք վարդի թերթերու պէս պատէ պատ կը թռչտին ,
 Աննրպատակ խաղովը իրենց աղօտ շուքերուն :

Արձագանգին պէս քմշոտ , որ հեռուէն կ'երկարի ,
 Շաղփաղփելով ժայռերու անձաւներուն հետ մթին ,
 Հորիզոնին մէջ խուցիս իմ ձայներըս կը հատնին
 Անպատասխան ու տկար , ինչպէս հեծք մը կիթառի :

Դժոխք մը վիշտ գանկիս մէջ կը փոթորկի այս գիշեր ,
 Յաւին մուսան պակուցիչ շրթունքովը թաղծագին
 Յամառօրէն ջիղերէս կը ծծէ հիւթն իր կեանքին .
 Իմ այս տխուր գիրքիս մէջ , ո՛չ , ինճին ալ չեմ յիշեր :

Մութին ոգին կը հիւսէ իր ոստայնը խաւարի .
 Դորշութիւնը յամբաւար կը թանձրանայ կուպրի պէս .
 Շուրջս ամէն բան սեւ քողով կը ծածկուի վերջապէս ,
 Հոգեվարքովը լոյսին՝ որ կը մեռնի , կը մտրի . . . :

Ա Ղ Օ Յ Ք

Երազի՛ գուսան , բիրերով ըոցէ ,
Մի կասկածիր որ թեւերուս անլուր
Շաղապատումը մարմինդ կը խոցէ .

Գերերկրայի՛ն կին , ծաղիկ ձիւնաթոյր ,
Աչքերուդ նրբին զոյգ բաժաններէն
Նայուածքիդ տամուկ ցօղը կաթեցո՛ւր .

Քեզ սիրող քերթողն՝ իր սիրտին խորէն ,
Կ'աղերսէ քեզի , անթեւ զըւարթուն
Ալիքներ զրկէ՛ շունչիդ բոյրերէն .

Կաթիլ մը հեշտանք , համակ թրթրումն ,
Շիթ մը փայփայանք , ու բոյլ մը համբոյր ,
Իմ՝ հիւանդութեանս դաղտնիքն ունիս դուն .

Զգայական խօլ տենդին անձնատուր
Տենչալէ յոգնած՝ տեղի տամ դուցէ ,
Եղծուելուդ վրան անհ , անհետացո՛ւր .

Երազի՛ գուսան , բիրերով ըոցէ ,
Մի կասկածիր որ թեւերուս անլուր
Շաղապատումը մարմինդ կը խոցէ :

Փ Ո Յ Ո Ր Ի Կ

Մայիսի մէջ ենք . փեղկերբս կէս գոց՝
կը նայիմ՝ վերի գունատած բիլին ,
երկինքին վրայ , ըստուերներով հոծ ,
Ուր ամպէ սիւներ միշտ կը թաւային :

Մըրի՛կն է որ անգուլ , սա՛ստկօրէն
Դուրսը կը գողայ ժամերէ ի վեր ,
Վայրագ դազանի մռնչիւններէն
կազմուած երգ մը՝ որ լսուած չէ դեռ :

Հովին թաց , սուլող պլատիկներուն
Հզօր շառաչէն օգը կը թնդայ ,
Ու կարծես ծովի սահմանքներ անհուն
Կ'իջնեն , կը տեղան տուններուն վրայ :

Մերթ արեւելքէն հալած երկաթի
Բոցէ սրլացիկ կար շեղփի մը պէս ,
Բոպէական շողք մը կը կաթի ,
Զիկզակ , դողդոջուն ու շողակնագէս :

Եւ որովհետեւ մայիս է , գարս՛ւն ,
Վայրկեան մը վերջը , արեւն իր լյսէ
Նուրբ ծաղիկները թարմ , ոսկեցօղուն ,
Վար կը փեթըրտէ ու կը սորսորէ :

Ես ալ անանկ չե՞մ , շուտ կը վայրանամ .
Նկարագիրով՝ քմահաճ տղայ՝
Իմ զայրոյթներբս փշրելու կուգամ ,
Շփեղ իրանիդ խարակին վրայ :

Ե՛ս ալ չեմ գիտեր թէ ինչե՛ր ըսի ,
 Կի՛ն մը կարծելով քեզ՝ որ տննիւթ ես ,
 Դուն՝ կնոջական մարմինով ձիւնի՝
 Հաւատքիս անեղծ թերափը անտես ։

Բառերուս բոցեղ կայծակներն ուժգին
 Կը մեղմացընեն զայրոյթս յամբօրէն ,
 Ու նայուածքներս , — ծիրանի գօտին , —
 Աչքերուդ խորը կ'իյնան հեռուէն ։

Եւ երկինքին պէս որ ո՛չ կը հրճուի ,
 Զունենալով մէգ և ո՛չ ալ ամպեր ,
 Զեռքդ ինդրելով , կ'աղերսեմ , — « Ինճի՛ ,
 « Ներէ՛ , ա՛հ , ներէ՛ , բրածս չեմ գիտեր... » ։

Ա Խ Ո Յ Ե Ա Ն Դ

Զէ՛, ա՛լ պէտք է որ ես խոստովանիմ
Թէ՛ քեզի շատ մօտ, բայց քեզմէ տարբեր
Կին մը կը սիրեմ անո՛ւշ, մտերիմ,
Եւ որուն թերեւս դեռ չես հանդիպեր :

Վայրկեաններ ունիմ, ուր, ինչո՞ւ պահեմ,
Դեզմէ աւելի կը սիրեմ ես զայն,
Իրե՛ն անձնատուր կ'ըլլամ ժպտադէմ,
Իր շնորհներուն այնքան երփնազան :

Իրարու պիտի շատ նմանէիք,
Եթէ դուն տնոր կեանքն ունենայիր,
Անշօշափելի, բայց միշտ հպանցիկ,
Բան մը որ մեր հետ երբեք չըմեռնիր :

Մի՛ վիրաւորուիր, ջանա՛ հասկընալ
Ինչ որ կը գրեմ այս առաւ քեզի,
Միտք չունիմ սիրտդ ցաւցընելու ա՛լ.
Բայց, է՛հ, ի՛նչ օգուտ, մէկ մը սիրեցի... :

Յաւիտենական սիրուհին է ան,
Որ զիս կը կարթէ, կը հրաւիրէ,
'Դուն՝ բարեկամուհիս, ու ան ուրուական
Երկուքդ ալ ձուլուած շաղէ, եթերէ :

Զիրար կը ճանչնաք, չը տեսած բնաւ,
Իմ ծարաւահիւծ, անկուշա շրթունքիս՝
Ան անմահութեան համբոյրը տուաւ,
Ու դուն Դրախտին պատրանքը, հոգի՛ս :

ի՛նչ , առնուեցա՞ր . — միամիտ ես դուն ,
Այդ պաշտած կինըս , մի՛ վախնար , ինձի՛ ,
Հակառակ սյնքան գիւթիչ ըլլա՞ւն ,
Իրականապէս մարմին մը չունի ,

Եւ իր անունն է Բանաստեղծութիւն :

1907

Ս Ի Ր Ո Յ ' Ճ Ա Խ Ր Ա Ն Ք

Անեղր օդին մէջ սաւառնող բազէ՝

Սէրը քրմավար ,

Երկինքէ երկինք անդուլ կը վազէ

Ապրելու համար :

Թեւերը բացած , լսոյնօրէն , հսկայ

Կ'երթայ անարգել ,

Իր թեւթափին մէջ ոչ մէկ բան կրնայ

Սրլացքը կանխել :

Բայց օր մը կամքիս ազդեցութիւնով

Շատ ճիգեր երբոր

Թափեցի՝ զինքը սանձել ուղեւով ,

Այնքան վախցաւ որ ,

Փախած գացած էր վերջնականապէս՝

Սէրը քրմավար ,

Անեղր օդին մէջ բազէներուն պէս

Ապրելու համար :

ԷԼԷՆ ՆԻՍԸՆԻ ԵՐԳԸ

Դաղտնի՛ք, գաղտնի՛ք, ամէն կողմէ կը գոչեն,
 Զըմբռնելով մեր երկուքին խոնգը նոր,
 Ան՝ հանճարը ծնունդ առած ոչինչէն,
 Ես՝ տիրուհին, կինը կամ՝ քոյրը անոր:

Դաղտնի՛ք, գաղտնի՛ք, ամէն կողմէ կը պռուան,
 Անգըթօրէն ծիծաղելով իր վրայ,
 Որովհետեւ ճանչցած էի Եղիան,
 Զիս վհուկ մը նկատեցին հնօրեայ:

Ես հանճար մը ըմբռնեցի ոգեպաշտ
 Անհասկի առեղծուածը հրափայլ,
 Դուք — գիտունի, բանաստեղծի անհո՛ւն վաշտ, —
 Զկրցաք պարզ կնոջ մը սիրտն իսկ ճանչնալ:

Նիրվանային ըստուերին տակ անթափանց
 Ապաստանող պէնարիսեան ճգնաւոր՝
 Կեանքին տխուր ունայնութեան ցաւն ըզգաց
 Իր ուղեղին ծալքերուն մէջ անսովոր:

Դաղտնի՛ք, գաղտնիք կը քրթ մնջեն տակաւին
 Զսիրելով մարդը որ հո՛ղ կը բուրէ,
 Գերեզմանն է սիրտս ըսպառած իր ուժին,
 Եւ իմ՝ յարգանքս մահարձանը պորփիւրէ:

Լացի վրան ամբողջ օրեր, միս մինակ
 Ո՛չ որ ուզեց բաժնել ցաւըս անդարման
 Մութ ու խոնաւ սենեակի մը պատին տակ
 Իր սուգին հետ սիրեցի ես Եղիան:

Ուէր , գլծուծիւն , ու ակնածանք և համբոյր ,
 Նուայլեցի իր ծնգած , չոր մարմինին ,
 Ու ըստոյիկ խառնուածքին տնհամբոյր
 Կորաքսմակ գերին եղայ ցաւագին :

Գաղտնիք , գաղտնիք պիտի գոչեն յաւիտեան ,
 Զըմբունելով մեր երկուքին խանդը նոր ,
 Ան՝ հանճարը պլլատերած բնութեան ,
 Ես՝ տիրուհին , կինը կամ քոյրը անոր :

1907

Գ Ա Ն Գ Ա Տ

Ո՛րքան անձնապաշտ ու եստէր ես ,
 Որքա՛ն մտացիր ,
 Ելեր կ'առնուիս իմ քերթ սւածներէս ,
 Հետքս չես խօսիր :

Կուգես որ միայն ձա՛յն մը ունենայ
 Քնարս բազմալար ,
 Եւ իր հծծիւնը ջինջ ու բիւրեղեայ ,
 Քեզի համար լար :

Է՛հ , իրաւ է որ շա՛տ հակասական
 Նոյն խկ ամբարիշտ ,
 Գրիչէս ելած սիրերգներ շա՛տ կան , —
 Որոնք կեղծ են միշտ :

Ուխտըս կը մոռնամ երբեմն գիպուածով
 Արուեստին համար ,
 Եւ քեզմէ տարրեր ներշնչումներով
 Թէեւ անյարմար ,

Կը պղծեմ միտքիս մերթ պերային
 Կուսութիւնն ամբիծ .
 Սակայն ակնարկներդ թո՛ղ վերէն նային ,
 Մեղմ , անբջաքիծ :

Սրբութլ չեմ ուղեր շուրջըս ձանձրոյթի
 Վտիտ ծաղիկներ ,
 Համբաւը , գիտե՞ս , շուտ մը կը գտլթի ,
 Ա՛լ չապրեցըներ :

Այդք մէկ երա՞նդ, երկինքը մէկ թա՞յր
 Ունի, սիրելի՛ս,
 Դուն անձիդ վրայ, — ամբողջ հրապոյր, —
 Մէկ շնո՞րհ ունիս,

1907

Կ Ա Ր Տ Ե Ն Ի Ա

Նուրբ , սրլացիկ հասակովրդ զոր ճերմակ
 Շրջագգեստ մը կը գրկէ այս իրիկուն ,
 Կարտենիայի կը նմանիս , բո՛յր համակ ,
 Դեղեցկաշէն , ցօղաթաթաւ , ձիւնի գոյն :

Կը մօտենամ քեզի բոյրըդ շնչելու , —
 Ապրող բաժակ դրախտային ծաղիկի , —
 Բայց կ'ընկրկիմ , ետ ետ կ'երթամ ու հեռու ,
 Վախնալով որ կ'ելլէ իրանդ կը կըքի .

Ձեւափոխուած՝ եղծուելով շարժումէն ,
 Ինչպէս չքեղ կարտենիա մը դողդոջուն ,
 Որուն եթէ դպչիս շունչովդ մեղմօրէն ,
 Կը սորսորի , կը կծկուի նոյն պահուն :

Ք Ո Ղ Ե Ր Ը

Շագանակադոյն կամ ձիւնտապիտակ ,
 Դողդըղալով մեղկ հովի հոսանքէն ,
 Քողերը իրենց թափանցկութեան տակ ,
 Դէմքի պէրանքներ անդուլ կը ծածկեն :

Ի՞նչ գոյն որ ըլլան , ո՛րքան ծրփծրփուն ,
 Օգի խաւերէ հիւսուած են կարծես ,
 Այնքան տարտամ են , վերջալոյսներուն՝
 Թեւերնին բացած թռչուններուն պէս :

Ու մօրմաշային փափկութիւններով
 Միշտ կը ծածանին , միշտ կը վէտվէտին ,
 Բոյրի սարսուռներ կաթեցընելով ,
 Կը խնկաւէտեն ամբողջ շուրջերնին :

Եւ ինծի այնպէս կուգայ հեռուէն
 Թէ այդ քողերը թոյլ ու ամպոյին ,
 Կիներու գլխուն շուրջը ծրփալէն
 Լայն դրօշներ են որոնք կ'երկարին ,

Ծերծեքումներով , թեթեւ ու անփոյթ ,
 Դէմքերնուն վրայ պարզուած երկայն ,
 Դրօշներ քօղէ , նուրբ , պերանիւթ , —
 Խորհրդանշան իրենց զօրութեան :

ՆԱՅՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Ծրածանագեղ , մագիչ , ոչ - ծաւի ,
Աչքեր կը ճանչնամ անծիր , բոցագէս ,
Որոնք թաղծուծեան , սուգի ծարաւի ,
Յաւին հեշտանքը ծրած են կուրծքէս :

Արտակարգօրէն , առասպելային ,
Աչքեր կան որոնք կը խմեն յանկարծ
Իմ թարթիչներէս կախուած երազին
Տամուկ խոնջէնքը գիշերահալած :

Բիրերուն խորէն սէրը ըսպնգող ,
Անծանօթ հուրքի , հրահոսան բոց ,
Կամ հմայքներու երկրային յարգգո՛ղ ,
Կնոջ սեւ աչքեր կան անըրջողօծ :

Անձնատուութեան խանգով մոլեկան ,
Յօղին բացուելու պատրաստ կոկոններ ,
Երբեմն նայուածքի պատարագներ կան ,
Վայելքի կարօտ , սիրահրբաւեր :

Զուարթ , ծրփանուտ , մղձաւանջային ,
Արհամարանքով զինուած անկայուն ,
Սեւ սաթէ աչքեր գոյութիւն ունին ,
Որոնք կը խմեն յոյզը կոպերուն :

Անհուն գորովի , գրծութեան քրոջ
Յնցող նայուածքներ կան մագնիսական ,
Ինքնուրաց սիրոյ կախարդանք ամբողջ ,
Լոգարան յոյսի ու երանութեան :

Բոցեղ ատրուշան կերքի , համբոյրի ,
 Մերթ իր աչքերէն սարսուռ կ'առկայծէ ,
 Կնոջ նայուածքը որ կը փրփրի ,
 Տէրը գիշերուան մութէն կերտած է :

Ելտորատոյի սռաջտպահներ ,
 Նայուածքներ անթարթ յաւիտենական ,
 Յօղեցէ՛ք վրաս միշտ շողակնայեռ
 Կախարդութիւնը ձեր ըզգայութեան :

ԿԵԱՆՔԻՆ ՈՒԽՏԱԻՈՐԸ

Երբեմն քովէս կարգով կ'անցնին
 Իմ վիշտերս կորաքամակ ,
 Ոմանք անկեղծ , և ոմանք սին
 Ամէնքն ալ գորշ շուքեր համակ :

Աննրպատակ վիշտեր յաճախ
 Ոչինչ բանէ ծընած ցաւեր ,
 Հոն մոհումն վախն է որ , աւա՛ղ ,
 Իր սարսուռն է կաթեցուցեր :

Տառապանքներ մերթ հոգեկան ,
 Վաղուան հոգեր խելակորոյս ,
 Ա՛հ , կ'երկարեն եղերական
 Կարուանը իմ վիշտերուս :

Յաւի պղգ մեծ կարաւանին
 Առջեւն ինկած կ'երթամ խոհուն ,
 Միշտ աչքերս ալ կ'արցունքոտին ,
 Ես գերին եմ պղգ հոգերուն :

Խարաղանուած՝ կ'երթամ ճամբէս ,
 Յոգնատրխուր , քայլամուր ,
 Երազարողձ , լայց քիչ մը վէս ,
 Իբրեւ կեանքի սէգ ուխտաւոր :

ՊԱՏՐՈՒԱԿ

Քեզմով գրեթէ բարախուն
Այս տաղերը սիրային ,
Կուղէի որ , — խենթութիւն , —
Մարդիկ տեսած չլլային :

Ի՞նչ հեգնութիւն՝ ձգել որ
Ամէն մարդ ալ իմանայ ,
Սիրդյա դաղտնիքն անմոլոր
Ու հծծիւններս անվրկայ :

Եկո՛ւր կարգանք միասին
Բոլոր երգերս սիրախանձ ,
Յետոյ պատռենք , տանք հովին ,
Ինչ որ գրչէս է ելած :

Քերթողութիւն : — Պատրուակ՝
Քեզմէ մէյ մը սիրուելու ,
Յուզումնատենչ պատրուակ՝
Քեզմէ մէյ մը սիրուելու . . . :

1907

	էջ
Մեծ վիճերովս	5
Քրիզանթէմին	7
Յ. Ալփիարի նամակը	9
Գրկախառնում	11
Աղջկան մը	12
Կախարդունիին	13
Կնոջ մը	15
Հրայժ	16
Հանգրոտնս	17
Իղծերուս իղծը	18
Անձկութիւն	19
Իմ սէրս	20
Անոնց	21
Զգայութիւններ	22
Ծօս	23
Էգի սէր	25
Էլիզ	27
Աննա	29
Պագոցս երազ	30
Դազաղը	31
Վրդովանք	33
Համբոյրիս յոբելեանը	35
Ներդաճակութիւնը	37
Կոկոն մըն է	39
Պէթնովէնի երազը	40
Տղու հոգի	42
Երբոր իմս քլլաս	43
Յաւի նոպայ	44
Խառակները	46
Ծաղկանոյս	48
Վայրկեան մը	49
Ծիածանը	50

	էջ
Ծիրկաթինը	51
Լէմանի լինը	52
Ներանձնացում	54
Տարաժաւահիկ երազանք	56
Բառէլ	58
Տիրունի	59
Մեռելներուն ձայնը	60
Նամակ	63
Ապրող ծաղիկները	65
Սիրոյ նոպայ	66
Մարմնական կրօնք	68
Զիւնոս գիշեր	69
Յաւի խեղճական երազս	70
Յոռեսեսի վայրկեաններ	71
Դալիլա	72
«Տալիքա, կո՛ւմի»	74
Անէացում	76
Կէս գիշերին	78
Մութին մէջ	79
Աղբք	80
Փոթորիկ	81
Ախոյանը	83
Սիրոյ նախաճաճ	85
Էլէն Նիսրնի երգը	86
Դանգաս	88
Կարսենիա	90
Քողերը	91
Նայումաճները	92
Կեանքին ուխտաւորը	94
Պատրուակ	95
Յանկ	96

